

TÖÖÕNNETUSTE JA KUTSEHAIGESTUMISTE
REGISTREERIMINE JA TEATAVAKS TEGEMINE
ILO praktiline juhis

Originaali tiitel:

Recording and notification of occupational accidents and diseases. ILO Code of practice
Geneva, International Labour Office, 1996
ISBN 92-2-10945-0

Eessõna

Eelnevasse ILO õigusaktidesse ja praktilistesse juhistesse on lülitatud tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise üldsätted. Siiski on need käsitletud ainult väga piiratud ulatuses ennetustegevuse abivahendina ka harmoneerimisvajadust, selliste õnnetuste ja haigestumiste tõhusamat registreerimist ning teatavakstegemist. Rahvusvaheliselt kokku lepitud põhisuundade puudumine tähendab, et tööõnnetuste ja kutsehaiguste riiklikud määratlused erinevad sageli rahvusvahelisest standardmääratlusest, mida soovitakse tööstatistikute 13. rahvusvahelisel konverentsil (Genf, 1982) vastu võetud resolutsioon töövigastuste statistika kohta; riikidevahelised erinevused eksisteerivad samuti registreerimis- ja teatavakstegemise protseduurides, samuti statistika hõlmatuses ja allikates. Selle tulemuseks on olukordade mitmekesisus liikmesriikides. Vastavusse viimise, täitmise tagamise ja ennetustegevuse edumeetmete rahvusvaheline võrdlus ei ole võimalik enne, kui jõutakse harmoneerimiseni.

Kooskõlas ILO haldusnõukogu poolt 259. istungjärgul (märts 1994) vastu võetud otsusega, tuli ajavahemikus 3.-11.oktoober 1994 Genfis kokku ekspertkohtumine, et koostada praktiline juhised tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise kohta. Kohtumisel osales 21 eksperti, kellest 7 nimetati pärast konsultatsioone valitsustega, 7 pärast konsultatsioone haldusnõukogu tööandjate rühmaga ning 7 pärast konsultatsioone haldusnõukogu töötajate rühmaga.¹

¹ Pärast konsultatsioone valitsustega nimetatud eksperdid:

Dr Andras Békés (esimees ja raportöör), peadirektori asetäitja, Ungari Tööinspeksioon, Budapest (Ungari).
Dr Adel Djemaa, arst-tööinspektor, Sfaxi meditsiiniline tööinspeksioon, Sfax (Tuneesia).
Dr Burkhard Hoffmann, Õnnetuskindlustuse Instituut, tööhõivefond ohutus- ja tervisekaitseks, Sankt Augustin (Saksamaa).
Dr Alfonso Munevar Umba, koordinaator, töödivisjon, õigusbüroo, Kolumbia Sotsiaalkindlustuse Instituut, Santafé de Bogota (Kolumbia).
Hr Zakaria Nanyan, peadirektor, tööohutuse ja -tervishoiu osakond, Kuala Lumpur (Malaisia).
Hr Timothy John Williams, juhataja, WORKSAFE Australia, Sydney, New South Wales (Austraalia).
Hr Robert Whitmore, ökonomist, Ühendriikide Tööministeerium, Washington, DC (Ameerika Ühendriigid).

Pärast konsultatsioone tööandjate rühmaga nimetatud eksperdid:

Hr Anthony Briscoe, Iiri Äri ja Tööandjate Konföderatsioon (IBEC), Dublin (Iirimaa).
Dr Glenn E. Haughie, tervisedirektor, IBM Corporation, Armonk, New York (Ameerika Ühendriigid).
Hr Charles M. Hunt, inimvara juht, Bacardi and Company Ltd., Bahama Tööandjate Konföderatsioon, Nassau (Bahama).
Hr Eric Jannerfeldt, meditsiininõunik, Rootsi Tööandjate Konföderatsioon, Stockholm (Rootsi).
Pr Rohini Krishnapillai, tööohutuse ja töetervishoiu väljaõppe- ja teabenõunik, Austraalia Majandus- ja Tööstuskoda, Melbourne, Victoria (Austraalia).
Dr Kwame Ofori-Tutu, vanemkeskkonnajuht, Ashanti Goldfields Company Ltd., Obuasi (Gaana).
Dr Nicholas A. Okere, meditsiinidirektor, Nigerite Ltd, Nigeeria Tööandja Konsultatiivliit, Lagos (Nigeeria).

Pärast konsultatsioone töötajate rühmaga nimetatud eksperdid:

Dr Bernard Cabasson, Konföderatsioon „Force Ouvrière“, Pariis (Prantsusmaa).
Pr Anne Cnudde, Belgia Kristlike Ametiühingute Konföderatsioon, Brüssel (Belgia).
Pr Lissa Donner, Ontario töötajate töetervishoiu kliinik, Ontario (Kanada).

Eksperdid tõstsid esile, et tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alaste andmete kogumine, registreerimine ja teatavakstegemine on ennetuseks oluline, ennetusabinõude väljaarendamiseks on kasulik ka selliste õnnetuste ja haiguste põhjuste tuvastamine ja uurimine. Niisiis parandasid nad Töübüroo ettevalmistatud eelnõud ja võtsid vastu praktilise juhise, märkides, et selle sätteid tuleks pidada tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alaste usaldusväärsete andmete kogumise, registreerimise ja teatavakstegemise, samuti sellega seonduva statistika põhinõueteks. Lisaks anti soovitusi võrdväärsete nõuete kohta tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimiseks ning teatavakstegemiseks.

Juhis tõstab enam esile kogutud, registreeritud ja teatavaks tehtud andmete kasutamise tõhusust ennetustegevuses kui statistika väljatöötamist. Sellisena on juhise kasulik abivahend pädevatele asutustele tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide väljaarendamisel. Samuti annab see väärtuslikke juhtnõore tööandjate ja töötajate ühisaktsioonideks ning valitsuste, sotsiaalkindlustuse asutuste ja muude organisatsioonide tegevuse elluviimiseks, mille eesmärk on tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste üldine ennetus.

Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsiooni nr 121 alusel ette nähtud korra ja tööstatistika jaoks registreeritavate ja teatavaks tehtavate andmete vahelise suhte osas otsustasid eksperdid mitte teha juhise tekstis vihjeid üksik- ja erisüsteemidele. Toetushääl anti süsteemi kasuks, mis mahutab kogu info.

Kohtumise aruanne osutab väga selgesti mitmesugustele probleemvaldkondadele, millega põrkuti kokku juhise lõppsõnastuse arutelude ja põhjenduste kajastamise ajal. Üks aruande väljavõte on esitatud siin just seetõttu, et anda juhise kasutajatele selgitusi ja täiendavaid juhtnõore.

Käesoleva juhise praktilised soovitusel on mõeldud kasutamiseks neile, kes vastutavad tööõnnetustest ja kutsehaigestumistest teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise eest. Juhise ei ole õiguslikult siduv dokument ega ole mõeldud asendada riigisiseseid õigusnorme või aktsepteeritud standardeid. Selle sätteid peetakse tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise põhinõueteks. Need ei ole mõeldud selleks, et takistada pädevaid asutusi vastu võtmast kõrgemaid standardeid. Juhise koostati eesmärgiga anda juhtnõore neile, kes võivad olla kaasatud tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste, samuti tööteel

Hr Khalid Mahmood, Pakistani Ametiühingute Föderatsioon, Lahore (Pakistan).

Hr Tom Mellish, Ametiühingute Kongress, London (Ühendkuningriik).

Dr Héctor San Roman Arriaga, Mehhiko Töötajate Konföderatsioon, Mexico City (Mehhiko).

Dr Debprah Vallance, Austraalia Ametiühingute Nõukogu, Melbourne, Victoria (Austraalia).

Esindatud rahvusvahelised valitsus- ja valitsusvälised organisatsioonid:

Maailma Terviseorganisatsioon (WHO).

Rahvusvaheline Sotsiaalkindlustuse Assotsiatsioon (ISSA).

Euroopa Liidu Komisjon.

Rahvusvaheline Tööstajate Organisatsioon (IOE).

Maailma Töökonföderatsioon (WCL).

Rahvusvaheline Vabade Ametiühingute Konföderatsioon (ICFTU).

Rahvusvaheline Ehitus- ja Metsatöölise Föderatsioon (IFBWW).

Rahvusvaheline Ödede Nõukogu.

Hassan Fathy Insituut ehitustöölisele.

Araabia Tööorganisatsioon (ALO).

ILO esindajad:

Dr Chandrasa Pinnagoda, direktor, tööhutuse ja töötervishoiu haru

Dr Jürgen Serbitzer, tehnikaosakonna juhataja, tööhutuse ja töötervishoiu haru.

õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide, protseduuride ja korra sätete formuleerimisse ning loomisse, sellega seotud uurimisse ja ennetusse. Eriti oluline on see pädevatele asutustele, teistele valitsus- või riigiasutustele nagu sotsiaalkindlustuse asutused, juhtkonnad, tööandjad ja töötajad ning nende organisatsioonid.

Kohalikud olud ning finants- ja tehnilised vahendid määravad, kui kaugele on mõistlik minna juhise sätete järgimisel. Lisaks tuleks neid sätteid lugeda selle riigi tingimuste kontekstis, mis mõtleb teavet kasutada. Seda meeles pidades on arvesse võetud arengumaade ja nende riikide vajadusi, mis kavatsevad kehtestada või muuta oma tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise alaseid süsteeme.

261. istungjärgul (november 1994) kiitis ILO haldusnõukogu juhise teksti avaldamiseks heaks.

Sisukord

Eessõna.....	3
Väljavõte tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise alase ekspertkohtumise aruandest.....	8
1. Üldsätted.....	12
1.1. Eesmärgid.....	12
1.2. Rakendusala.....	12
1.3. Määratlused.....	13
2. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise poliitika ning nendega seonduv statistika.....	16
2.1. Poliitika ja põhimõtted riigi tasandil.....	16
2.2. Poliitika ja põhimõtted ettevõtte tasandil.....	17
3. Õiguslik, institutsionaalne ja halduskord teatamis-, registreerimis- ja teatavakstegemise süsteemide loomiseks.....	19
3.1. Üldsätted.....	19
3.2. Registreerimisele ja teatavakstegemisele kuuluva info klassifitseerimine.....	20
4. Teatamine ettevõtte tasandil.....	22
5. Registreerimiskord.....	23
5.1. Riigi tasandil.....	23
5.2. Ettevõtte tasandil.....	23
6. Teatavakstegemise kord.....	25
6.1. Riigi tasandil.....	25
6.2. Ettevõtte tasandil.....	26
6.3. Tööõnnetuste teatavakstegemine.....	26
6.3.1. Üldsätted.....	26
6.3.2. Miinimuminfo.....	27
6.3.3. Üksikasjalikum info.....	28
6.4. Kutsehaigestumiste teatavakstegemine.....	29
6.5. Ohtlike olukordade teatavakstegemine.....	30
7. Registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide laiendamine füüsilisest isikust ettevõtjatele.....	31
7.1. Riigi tasandil.....	31
7.2. Ettevõtte tasandil.....	31
7.3. Füüsilisest isikust ettevõtja.....	31
8. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade statistika: kogumine ja avaldamine.....	33

8.1.	Riigi tasandil.....	33
8.2.	Üksikasjalikuma info järk-järguline registreerimine ja teatavakstegemine.....	34
9.	Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade statistika: klassifikatsioonid.....	35
9.1.	Üldsätted.....	35
9.2.	Tööõnnetused.....	35
9.3.	Kutsehaigestumised.....	36
9.4.	Ohtlikud olukorrad.....	36
10.	Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimine.....	37
10.1.	Riigi tasandil.....	37
10.2.	Ettevõtte tasandil	37
10.3.	Töötajad ja tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja Intsidentide uurimine.....	38
	Bibliograafia	39
	Asjakohased rahvusvahelised töökonventsioonid ja -soovitused.....	40
	Lisad:	
1.	Töötervishoiu ja -ohutuse 1981.aasta konventsiooni protokoll.....	41
2.	Soovitus kutsehaiguste loetelu, tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ning teatavakstegemise kohta.....	45
3.	Tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise, teatamise ning uurimise kord Vabariigi Valitsuse 13. mai 2003.a määrus nr 146 (RTI 2003,42,289 https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=582173)	
4.	Kutsehaiguste loetelu Sotsiaalministri 8. mai 2005.a määrus nr 66; (RTL 2005, 51, 722 https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=897867)	
5.	Euroopa tööõnnetusalane statistika (ESAW). Metodoloogia – 2001 (väljavõte).....	49

Väljavõte tööõnnetus- ja kutsehaigestumisalase ekspertkohtumise aruandest (Genf, 3.-11.oktoober 1994)

Praktilise juhise kavandi läbivaatus

.....

10. Ülddiskussiooni ajal nõustusid eksperdid, et Tööstusbüroo ettevalmistatud dokument andis sobiva aluse diskussiooniks kohtumisel. Ekspertid toetasid seisukohta, et tööõnnetus- ja kutsehaigestumisalaste andmete kogumine, registreerimine ja teatavakstegemine on ennetamiseks oluline. Tööõnnetuste analüüsimisel ei tohiks põhimureks olla kellelegi õnnetuse eest vastutuse panemine. Ennetusabinõude väljaarendamiseks on tähtis õnnetuste põhjuste tundmaõppimine. Eriti oluline on see tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste suure maksumuse tõttu. Samuti märgiti, et kohtumise järelustega arvestab 16. rahvusvaheline tööstatistikute konverents, mis esialgselt on määratud aset leidma 1998.aastal.

11. Ekspertid täheldasid, et kuna juhise peaks pädevate asutuste jaoks olema kasulik dokument tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimis- ja teatavakstegemise süsteemide väljaarendamisel, peaks see pakkuma tööandjate ja töötajate ühistegevusele väärtuslikke juhtnööre, mis on suunatud tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste üldisele ärahoidmisele. Andmete kogumise käigus peaks kasutama sotsiaalkindlustuse asutuste poolt kogutud statistikat. Ometi tuleks vahet teha hüvitamisega kaasnevate õiguslike aspektide ja analüütiliste aspektide vahel, et ära hoida topeltteatamise probleeme. Mõned eksperdid kinnitasid ka, et eksisteeris tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alateatamise üldine probleem. Kohast tähelepanu tuleks pöörata ka tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste esinemissageduse aspektidele, millest annaks ammutada olulisi teadmisi.

12. Mõned eksperdid rõhutasid, et kuigi dokumendis viidatud lisade lisamine juhisele oli oluline, ei tohiks kutsehaigestumiste registreerimine ja teatavakstegemine piirduda nendega, mis nähtuvad Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsiooni (nr 121) kutsehaigestuste loetelust (muudetud 1980.aastal). Tuleks mõista, et tõenäoliselt kerkib esile uusi kutsehaigestusi nende haigestuste puhul, millel on pikk peiteperiood, mis järgneb töötaja kokkupuutele tööohtudega.

13. Juhise eesmärke arutades rõhutasid eksperdid vajadust tuua esile rohkem ennetust kui statistikaelemente. Nad soostusid nõudma statistika kogumise kokkusobivust riigi tasandil, et parandada rahvusvahelist võrreldavust ning arvestama registreerimise ja teatavakstegemise protseduuride ning meetodite järk-järgulise arengu edendamisel tööteel õnnetustega. Tööteel õnnetused põhjustasid ettevõttele tõsiseid majanduskaotusi ja väärtsid tähelepanu. Ekspertid nõustusid laiendama juhise ulatust teksti lisamisega, mis on suunatud teadlikkuse edendamisele tervishoiuteenuste osutajate seas seoses inimtöö potentsiaalsete mõjudega oma patsientide tervisele. Nad otsustasid, et puudub vajadus laiendada juhise ulatust, lülitamaks sinna selliseid alasid nagu töötajate kokkupuute keskkonnaalane seire õhus leiduvate ainete suhtes, kuna see hõlmatakse piisavalt muude praktiliste juhistega ning põhjusel, et keskkonna kokkupuute küsimus jääb tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise alase praktilise juhise rakendusala väljapoole.

14. Esile tõsteti sotsiaalkindlustuse asutuste rolli tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste

ärahooldmise valdkonnas. Töö selles vallas püüab ergutada ka valitsusi harmoneerima niisuguste tööga mitteseotud õnnetuste nagu liiklus-, kodus ja puhkeajal toimuvad õnnetused statistilisi süsteeme ja määratlusi, et ennetuse eesmärgil võimaldada kasutada täiustatud statistilisi andmeid. See osutub eriti kasulikuks tööteel õnnetuste ärahooldmises, mis ei kuulu töandja kontrolli alla.

15. Tulenedes kaugeleulatuvast diskussioonist juhises antud määratluste loetelu üle, olid eksperdid mõningatel juhtudel nõus kinni pidama tekstist, mida kasutati eelmistes ILO dokumentides, et säilitada järjepidevus. Juhiti tähelepanu sellele, et muude mõistete määratlused tuleb kavandada nii, et need võimalikult sobiksid kokku keelega, mida leidub mõningates riigisisestes õigustikes, püüdmaks edendada kooskõla tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise alaste andmete kogumisel. Ses suhtes leidsid eksperdid vajaliku olevat julgustada pädevaid asutusi sobitama harmoneerimise eesmärgil oma tööalaste andmete registreerimise ja teatavakstegemisega seonduvate mõistete ja terminoloogia koostamine kokku selles juhises ilmuvate määratluste ja muude rahvusvaheliste dokumentidega. Eksperdid olid selles juhises nõus maha tõmbama viite mõningate mõistete määratlustele, iseäranis juhul, kui neid oli dokumendi põhiosas piisavalt täpsustatud. Johtudes laiaulatuslikust diskussioonist mõiste „töötajate esindaja“ üle ja töörühma püüdest sõnastada uus määratlus, otsustas kohtumine siiski viidata Töötajate esindajate 1971. aasta konventsioonile (nr 135). Vastuseks mõne eksperdi päringutele seoses mõiste „riiklik“ ulatusega läbi kogu juhise, andis õigusnõunik² kohtumisele edasi, et mõiste hõlmab riigi- ja föderaalüsteeme.

16. Tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise alase poliitika arutamisel toetasid eksperdid mitmeid sätteid, mis kohandavad juba Töötervishoiu ja tööhutuse 1981.aasta konventsioonis (nr 155) ja Töötervishoiu teenistuste 1985.aasta konventsioonis kasutatud teksti. Nad olid nõus, et pädeva asutuse ülesanne on kehtestada ja rakendada riiklik süsteem tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimiseks ja teatavakstegemiseks. Samuti otsustasid nad, et kolmepoolsetel organitel ning teistel kaasatud organisatsioonidel on tähtis roll riikliku poliitika koordineerimise ja rakendamise edendamisel selles valdkonnas. Järelikult taaskinnitati töandjate ja töötajate ning nende organisatsioonide koostöö vajadust. Kohtumine pööras tähelepanu tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise panusele ennetuse edendamisse.

17. Eksperdid nõustusid ka sellega, et lõigus 16 viidatud riiklikku süsteemi tuleks rakendada töandja, töötajate ja nende esindajatega kooskõlastades. Lisaks otsustati, et iga kord, kui kaks või enam töandjat tegutsevad üheaegselt ühel ja samal töökohal, peaksid nad riikliku poliitika rakendamisel tegema koostööd ja pädev asutus peaks sellise koostöömehhanismi ette nägema.

18. Teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide õigus-, institutsionaalse ja halduskorra alasel ülddiskussioonil oldi päri, et pidades nõu kõige esinduslikumate töandjate ja töötajate organisatsioonidega³, peaks pädev asutus määratlema vastavad mõisted ja

² ILO kolmepoolsete tehniliste komiteede, ekspertkomisjonide, töörühmade jne tavapraktikas kasutatav Rahvusvahelise Tööstööbüroo õigusekspert, kes vajadusel annab pooltele mitmesuguseid asjakohaseid õiguslaseid selgitusi. *Tõlkija märkus.*

³ Rahvusvaheliste tööstandardite ühe laialt kasutatava põhimõiste „kõige esinduslikumad töandjate ja töötajate organisatsioonid“ kohta puudub tegelikult selge määratlus, ehkki mõistele viitab isegi ILO põhikiri. Üldtunnustatud ja laialt kasutatavaid kriteeriume organisatsioonide esinduslikkuse hindamiseks olemas ei ole. Sellekohases käsitluses osutab ILO sageli oma peakonverentsi 46. istungjärgu (1962) mandaatkomisjoni avaldusele, mis tugineb Haagi Rahvusvahelise Kohtu poolt antud tõlgendusel: „Kõige esinduslikumad töandjate ja töötajate organisatsioonid on need, kes kõige paremini esindavad töandjaid ja töötajaid.“ Eesti praktikas (kus esinduslikkuse hindamiseks täpseid kriteeriume ei ole) on siin tänaseni leidnud rakendamist *de facto -esinduslikkuse* põhimõtte – asjaomased osapooled on esinduslikkust vastastikku hinnates lihtsalt kujundanud oma vastava seisukoha. *Tõlkija märkus.*

terminoloogia. Leiti üldine üksmeel selles, et mõisted ja terminoloogia peaksid kokku sobima juhise ja rahvusvaheliste lepingute ning soovitustega.

19. Kohtumine teadvustas kutsehaiguste loetelu kui juhtnööri väärtuse ning vajaduse selle järele iseäranis riikides, mis asuvad erinevates arengustaadiumides ning kus selliseid loetelusid ei ole. Siiski teadvustasid eksperdid raskusi, mis on omased kutsehaiguste äratundmisele. Selle tulemusena soovitas kohtumine, et lisa A, mis kandis nime „1. nimestik: Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsiooni (nr 121) kutsehaiguste loetelu (muudetud 1980.aastal)“ ajakohastatakse ning lisa B esitatu kutsehaiguste loetelu, mida soovitas mitteametlik konsultatsioon Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsioonile (nr 121) lisatud kutsehaiguste loetelu läbivaatamise üle, mille ILO korraldas 1991.aastal, leiaks kasutamist laiendatud loetelu näidisenä.⁴ Kohtumine oli samuti arvamusel, et pädev asutus peaks vastutama talle teatavaks tehtava info klassifitseerimise ja selle klassifitseerimise täiustamise eest, et aidata kehtestada kausatiivne seos kutsehaiguste ja nende tegurite vahel.

20. Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsioonis (nr 121) ette nähtud korra ja tööstatistika registreerimise ja teatavakstegemise korra vahelise suhte osas tegi kohtumine valiku jätta käesoleva juhise tekstist välja osutus üksik- või erisüsteemidele. Kohast huvi selle asja vastu tuleks väljendada juhise eessõnas, kus hääli tuleks anda süsteemi kasuks, mis mahutab kogu info. Samavõrra peaks eessõna esile tõstma sotsiaalkindlustuse asutuste osa tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste ennetuses.

21. Arutades teatamist ettevõtte tasandil, rõhutati tööandja vastutust vajaliku teatamis- korra kehtestamisel ja töötajate kohustust teatada. Samavõrra rõhutamist leidis vajadus kaitsta töötajate õigusi seoses tööandja valduses olevate meditsiini- ja isikuandmete konfidentsiaalsusega nagu seda näeb ette Töötervishoiu teenistuste 1985.aasta soovitus (nr 171).

22. Eksperdid tunnistasid, et raske oli välja mõelda ühtset vormi kõigile tööõnnetustele ja kutsehaigestumistele. Ometi tundus, et vormide standardimist saaks kohaldada juhul, kui tööõnnetused ja kutsehaigused on sarnasest kategooriast. Riigisisised õigusnormid peaksid ka täpsustama raportite sisu ja formaadi ettevõtte tasandil, samuti ajavahemiku, mille kestel tuleb teatada ning kestuse, mille vältel tuleks raportid taastataval kujul alal hoida. Tunnustati töötajate hüvitiskindlustuse raportite ja tööõnnetuste raportite kui teatavakstegemiseks kasulike dokumentide vastuvõetavust.

23. Eksperdid nõustusid lülitama juhisesse tööõnnetuste teatavakstegemiseks andmete kogumise kaks tasandit. Esimene tasand kavandati nõutava minimaalse info kogumiseks ja seda peeti kasulikuks vähem arenenud registreerimise ja teatavakstegemise süsteemidega riikide jaoks. Samal ajal kui teine tasand sisaldas täiendavat infot. Vihjena ettevõtte suurusele peeti mõlemal tasandil oluliseks infot töötajate arvu kohta, kuna see aitab kaasa tööohutuse ja töötervishoiu suundumuste määramisele, mis on eriti omane väike- ja kesksuurusega ettevõtetele.

24. Üldine üksmeel saavutati uurimisalase lõigu kõrvaldamises ennetustegevuse 6. peatükist, kuna need küsimused nähti olevat inkrimineerivad ning sellisena heidutaks see vastuse andjaid infot pakkumast. Järelikult viiks see alateatamisele. Samal põhjusel kõrvaldati laadilt süüdistavad küsimused teistest lõikudest.

25. Eksperdid märkisid, et kui füüsilisest isikust ettevõtja võeti lepinguga tööle, siis tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise korra sisseseadmine ettevõtte tasandil on selle isiku

⁴ 3.juunil 2002.a võttis ILO peakonverents vastu „Soovituse kutsehaiguste loetelu, tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise kohta“, mis sisaldab uue läbivaadatud kutsehaiguste loetelu; loetelu enda leiaste käesoleva juhise lisast 2. *Tõlkija märkus*

kohustus, kelle kontrolli all ettevõtte on. Samuti märgiti, et füüsilisest isikust ettevõtja peaks olema vastutav sobiva teatavakstegemise korra sisseseadmise eest oma ettevõttes.

26. Diskussioonil statistika kogumise ja avaldamise üle soostusid eksperdid määratlema statistikaga hõlmatud ajavahemikuks ühe kalendriaasta, et edendada kooskõla erinevate riikide seas. Kuna nad tunnistasid, et viide sagedus- ja raskusmäärade juhise kavandis suudaks anda tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste tõttu kaotatud aja määra, nõustasid eksperdid mitte nõudma infot nendega seotud otsuste ja kaudsete kulude kohta, kuna dokument ei näe ette mehhanismi, mis on vajalik tarvilike andmete kogumiseks.

27. Kohtumine otsustas lisada mõisted „tööteel õnnetused“ ja „intsidendid“ uurimist käsitletavasse pealkirja, et peegeldada peatüki rakendusala selles valdkonnas. Diskuteerides tööinspeksiooni või teiste selleks õigust omavate asutuste poolse uurimise korra üle, nõustasid eksperdid ka sellega, et tööandjate ja töötajate esindajatel peaks olema võimalus käia uurijatega kaasas eeldusel, et uurija arvates ei ole selline kord uurimist kahjustav. Samalaadselt lepidi kokku, et kui uurimine usaldatakse muudele organitele kui tööinspeksioonid või selleks õigust omavad asutused, peaks kord võimaldama mõjutatud tööandjate ja mõjutatud töötajate esindajate osalemist uurimises.

28. Üldine üksmeel leiti selles, et oma uurimiste tegemisel peaksid tööandjad andma teada vajalikest abinõudest, mis on kasutusele võetud, et ära hoida tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste kordumist. Samuti nentis kohtumine, et töötajate esindajatel peaks olema õigus, võimalused ja vajalik aeg sellistes uurimistes palgas kaotamata osalemiseks.

1. Üldsätted

1.1. Eesmärgid

1.1.1. Käesoleva juhise eesmärk on:

- (a) suurendada tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste põhjuste uurimise rakendusala ja tõhusust, samuti ennetusabinõude kindlaks tegemist ja rakendamist;
- (b) kehtestada üldpõhimõtted, tugevdada ning kanaleerida mitmesugused riigisisesed tegevused riiklikult ühtsetesse tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alase usaldusväärse info kogumise süsteemidesse, et edendada rahvusvahelist võrreldavust;
- (c) anda nõu õigus-, haldus- ja praktiliste struktuuride loomisel tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimiseks ja teatavakstegemiseks;
- (d) edendada ühtsete protseduuride ja meetodite sisseviimist, seiret ja kehtivust tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimisel ja teatavakstegemisel;
- (e) parandada tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alase statistika ulatuslikkust, võrreldavust ja analüüsi;
- (f) täiustada tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ning teatavakstegemise protseduuride ja meetodite järkjärgulist arendamist;
- (g) edendada teadlikkust tervishoiuteenuse osutajate seas seoses nende töö potentsiaalsete mõjudega patsientide tervisele, et abistada pädevaid asutusi laiaulatuslikuma töövigastuste ja kutsehaigestumiste alase info kogumisel;

1.1.2. Lisaks sellele antakse soovitusi samaväärsete nõuete kohta tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimiseks ja teatavakstegemiseks.

1.2. Rakendusala

1.2.1. Käesoleva juhise sätted kehtivad kõigile majandusharudele, ettevõtetele ja töötajatele sõltumata nende töösuhteseisundist.

1.2.2. Selle juhise sätteid tuleks pidada alussoovitusteks tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimiseks ja teatavakstegemiseks. Rangemad riigisisesed või rahvusvahelised regulatsioonid omavad nende soovitude ees eesõigust.

1.2.3. Selles juhises hõlmab pädevatele asutustele teatavakstegemine kõiki surmaga lõppenud tööõnnetusi, tööaja kaotust põhjustavaid tööõnnetusi ja kõiki kutsehaigusi, mis on lülitatud riigisisesesse loetelusse või mida käsitleb selliste haiguste ettenähtud määratlus.

1.2.4. Selles juhises hõlmab registreerimine ettevõtte tasandil ka tööõnnetusi ja kutsehaigestumisi, mida lõigus 1.2.3. kindlaks määratud teatavakstegemise nõuded ei käsitle, iseäranis tööteel õnnetused ja intsidendid, mis ei põhjusta tööaja kaotust.

1.3. Määratlused

1.3.1. Käesolevas juhises on alljärgnevalele mõistetele omistatud selline tähendus:

Tööteel õnnetus: õnnetus, mis leiab aset otseteekonnal töötamiskoha ja

- (a) töötaja peamise või kõrvalelukoha vahel;
- (b) koha vahel, kus töötaja tavaliselt einestab;
- (c) koha vahel, kus töötaja saab tavaliselt kätte oma palga,

mis lõpeb tema surma või vigastusega, millega kaasneb töötaja kaotus.

Pädev asutus: minister, ministeerium või muu riigiasutus, kellel on volitus välja anda määrusi, korraldusi või muid juhendeid, millel on seaduse jõud. Riigisiseste õigusnormide alusel võib pädevatele asutustele anda kohustused sellisteks konkreetseteks tegevusteks nagu riigi poliitika, teatamis-, registreerimis- ja teatavakstegemise ning töötaja hüvitamise protseduuride rakendamine ja statistika väljatöötamine.

Pädev isik: isik, kellel on sobiv väljaõpe ja piisavad teadmised, kogemused ja oskused konkreetseks tööks heades ohutustingimustes. Pädev asutus võib määratleda asjakohased kriteeriumid selliste isikute ametisse määramiseks ning piiritleda neile omistatavad kohustused.

Ohtlik olukord: riigisiseste õigusnormide alusel hõlpsasti tuvastatav sündmus, mis on võimeline põhjustama vigastuse või haiguse töötavatele isikutele või üldsuse esindajatele.

Tööandja: iga füüsiline või juriidiline isik, kes võtab tööle ühe või enama töötaja.

Ettevõtte (enterprise)⁵: institutsionaalne üksus või institutsionaalsete üksuste väikseim kooslus, mis määrab ja otseselt või kaudselt kontrollib kõiki vajalikke funktsioone, mida sel omaenda tootmistevõimeks tuleb teostada.

Ettevõtlusüksus (establishment)⁶: ettevõtte või ettevõtte osa, mis sõltumatult tegeleb ühte või valdavalt ühte liiki majandustegevusega ühes asukohas või ühest asukohast või ühe geograafilise ala piires ning mille jaoks on andmed kättesaadavad või neid saab mõistlikul moel kompilleerida, mis võimaldab arvutada tegutsemise kasumit.

Surmav töövigastus: töövigastus, mis põhjustas surma.

Töövõimetus: võimetus täita normaalseid töökohustusi.

Intsident: ebatavaline olukord, mis tuleneb tööst või tekib töö käigus, kui inimese vigastust ei põhjustata või kui inimese vigastus nõuab üksnes esmaabi andmist.

Tervisekahjustus: vt töövigastus.

Töötaja kaotus: õnnetusjärgsest päevast arvestatud ja õnnetusjärgset päeva sisaldav

⁵ Kõigi üksikasjade tarvis vt *United Nations: International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Statistical Papers, Series M, No.4, Rev.3 (New York, 1990)*.

⁶ *ibidem*.

päevade kaotus, mida mõõdetakse kalendripäevades, nädalapäevades, töövahetustes või tööpäevades. Kalendripäevad on eelistatavad õnnetuse raskuse määrana, samal ajal kui tööpäevad on eelistatavad majandusliku mõju määrana. Kui kasutatakse tööpäevi või nädalapäevi, tuleks võimalusel anda hinnang ka kalendripäevades.

Kaotatud aeg: vt tööaja kaotus.

Mittesurmav töövigastus: töövigastus, mis ei põhjusta surma.

Teatavakstegemine: riigisisestes õigusnormides täpsustatud protseduur, mis kehtestab viisi, kuidas:

- (a) tööandja või füüsilisest isikust ettevõtja edastab infot tööõnnetuste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade või intsidentide kohta; või
- (b) tööandja, füüsilisest isikust ettevõtja, kindlustusasutuse või muud otseselt asjasthuvitatud edastavad infot kutsehaigestumiste kohta

nagu see on asjakohane ja pädeva asutuse poolt ette nähtud.

Tööõnnetus: olukord, mis tuleneb tööst või tekib töö käigus, põhjustades:

- (a) surmava töövigastuse;
- (b) mittesurmava töövigastuse.

Kutsehaigus: töötegevusest johtuvate riskiteguritega kokkupuute tulemusena saadav haigus.

Töövigastus: tööõnnetusest põhjustatud surm ja mis tahes vigastus või haigus.

Registreerimine: riigisisestes õigusnormides täpselt kindlaks määratud protseduur, mis kehtestab abinõud, millega tööandja või füüsilisest isikust ettevõtja tagab, et säilitatakse info:

- (a) tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste kohta;
- (b) tööteel õnnetuste kohta;
- (c) ohtlike olukordade ja intsidentide kohta.⁷

Teatamine: tööandja poolt riigisisestele õigusnormidele ja ettevõtte tavale vastav täpselt kindlaks määratud protseduur info edastamiseks töötajailt nende vahetule ülemusele, pädevale isikule või mis tahes teisele konkreetsele isikule või asutusele:

- (a) iga tööõnnetuse või tervisekahjustuse kohta, mis tekib töö käigus või seoses tööga;
- (b) kutsehaigestumiskahtlusega juhtude kohta;
- (c) tööteel õnnetuste kohta; ja

⁷ 20.juunil 2002.a vastu võetud ILO töötervishoiu ja -ohutuse 1981.aasta konventsiooni protokoll (mis kujutab endast konventsiooniga samaväärset lisadokumenti) sätestab, et pädev asutus kehtestab ohtlike olukordade, tööteel õnnetuste ja kutsehaiguskahtlusega juhtumite registreerimise ja teatavakstegemise korra, kui see on tema jaoks asjakohane, so vastavalt vajadusele. Eesti õigusaktid seda praegu ette ei näe. *Tõlkija märkus.*

(d) ohtlike olukordade ja intsidentide kohta.

Füüsilisest isikust ettevõtja: nagu seda määratleb pädev asutus, viidates töösuhteseisundi rahvusvahelise klassifikatsiooni (*International Classification of Status in Employment; ICSE*) viimasele versioonile.

Töötaja: iga regulaarselt või ajutiselt töandjale tööd tegev isik.

Töötajate esindaja: iga isik, kelle riigisisene õigus või tava kooskõlas Töötajate esindajate 1971.aasta konventsiooniga (nr 135)⁸ selleks tunnistab.

⁸ Eesti ratifitseeris nimetatud konventsiooni 7.veebruari 1996.a. Tõlkija märkus.

2. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise poliitika ning nendega seonduv statistika

2.1. Poliitika ja põhimõtted riigi tasandil

2.1.1. Iga valitsus peaks määrama, nagu see on asjakohane, pädeva asutuse või asutused, mis, pidades silmas riigi olusid ning tava ja konsulteerides kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega, sõnastab, rakendab ja vaatab perioodiliselt läbi riigi siduspoliitika (edaspidi „poliitika”) ning põhimõtted:

- (a) tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise kohta;
- (b) tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise kohta; ja
- (c) selliste õnnetuste, haigestumiste ja olukordade alase statistika kogumise, analüüsimise ja avaldamise kohta.

2.1.2. Riigi poliitika peaks:

- (a) olema suunatud tööst tulenevate, tööga seotud või töö käigus aset leidnud õnnetuste ja tervisekahjustuste ennetamisele töökeskkonnas toimunud tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide põhjuste kindlaks tegemise ja minimeerimise teel;
- (b) algatama asjakohaseid üleriigilisi tegevusi;
- (c) tugevdama erinevat üleriigilist tegevust ja suunama selle tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide alase usaldusväärse teabe kogumise sobivasse süsteemi;
- (d) kehtestama üldpõhimõtted ja ühtsed protseduurid tööõnnetustest, kutsehaigestumistest, tööteel õnnetustest, ohtlikest olukordadest teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise kohta ning rakendama neid kõigis majandusharudes ja kõigis ettevõtetes;
- (e) hõlbustama asjakohasel viisil iga-aastase tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste, samuti tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide alase statistika esitamist;
- (f) hõlbustama võrdlevat analüüsi.

2.1.3. Eesmärgiga tagada poliitika ja selle rakendusabinõude sidusus, peaks pädev asutus :

- (a) kehtestama vastavad ülesanded ja kohustused asjaomastele riigiasutustele, tööandjatele ja töötajatele ning nende organisatsioonidele ja ka teistele, võttes arvesse niisuguse kohustuse ja vastutuse komplementaarset iseloomu, samuti riigi olusid ja tava;

- (b) seadma sisse riigi oludele ja tavale vastava korra, et tagada eri asutuste ja organite, mis on kutsutud seda poliitikat jõustama, vaheline vajalik koordinatsioon.

2.1.4. Pädev asutus peaks kehtestama ja järk-järgult rakendama tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise, teatavakstegemise ja uurimise riikliku süsteemi kõigi majandusharude ja kõigi ettevõtete, samuti kõigi töötajate jaoks sõltumata nende töösuhteseisundist.

2.1.5. Ettevalmistatavad sätted peaksid olema asjakohased ja vastama konkreetsele ettevõtte tüübile ja töötaja töösuhteseisundile.

2.1.6. Kui niisugust riiklikku süsteemi ei saa kõigi ettevõtete ja igat liiki töötajate töösuhteseisundi suhtes kohe rakendada, peaks pädev asutus, konsulteerides kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega, koostama plaani selle järkjärguliseks laiendamiseks.

2.1.7. Iga kord, kui asjaolud seda nõuavad ja riigi olukord ning tava seda lubavad, tuleks poliitika koordineerimist ja rakendamist edendada organi abil, mis koosneb kõige esinduslikumatest tööandjate ja töötajate organisatsioonidest ning muudest asjaomastest organisatsioonidest ja asutustest nagu see on riigi õigusnormide või pädeva asutuse poolt täpselt kindlaks määratud.

2.1.8. Pädev asutus peaks piisava ja asjakohase järelevalvesüsteemi kaudu tagama selle poliitika alaste riigi õigusnormide täitmise.

2.1.9. Täitmise tagamise süsteem peaks ette nägema selle poliitika alaste riigi õigusnormide rikkumise puhuks vastavad karistused.

2.1.10. Arendades tõhusaid käsitusmeetodeid, seades tegutsemisprioriteete ja hinnates tulemusi, peaks pädev asutus vaatama sobivate ajavahemike tagant läbi selle poliitikaga ja poliitika rakendamisega seonduva olukorra kas tervikuna või konkreetsete valdkondade osas.

2.1.11. Pädev asutus peaks tagama, et tööandjatele ja töötajatele antakse juhtnööre, aitamaks neil järgida selle poliitika alaseid õiguslikke kohustusi.

2.1.12. Vajalikel juhtudel, kui kaks või enam ettevõtet on üheaegselt seotud tegevusega ühes töökohas, peaks pädev asutus ette nägema üldised protseduurid töötajate vaheliseks koostööks.

2.2. Poliitika ja põhimõtted ettevõtte tasandil

2.2.1. Pädeva asutuse kehtestatud riigi poliitika ja põhimõtete rakendamiseks peaks tööandja pärast konsultatsioone töötajate või nende esindajatega sisse seadma ettevõtte tasandil korra, mille alusel:

- (a) töötajad teevad töö käigus koostööd tööandjaga, et täita neile pandud kohustusi;
- (b) töötajad, nende esindajad ja tööandja teevad koostööd, et rakendada kehtestatud põhimõtteid;
- (c) töötajatele ja nende esindajatele ettevõttes antakse piisavat teavet tööandja võetud meetmete kohta poliitika ja kehtestatud põhimõtete rakendamisel; samuti

võivad nad sellise teabe üle konsulteerida oma esindusorganisatsioonidega;

- (d) töötajatele ja nende esindajatele ettevõttes antakse piisav väljaõpe, et rakendada kehtestatud põhimõtteid.

2.2.2. Poliitika rakendusabinõud ei tohiks töötajale kaasa tuua mingeid kulusid.

2.2.3. Iga kord, kui kaks või enam tööandjat võtavad üheaegselt ühes ja samas töökohas ette mingeid tegevusi, peaksid nad tegema poliitika tõhusa rakenduskorra sisseviimiseks koostööd. Pädev asutus peaks vajadusel ette nägema sellise koostöö üldprotseduuri.

3. Õiguslik, institutsionaalne ja halduskord teatamis-, registreerimis- ja teatavakstegemise süsteemide loomiseks

3.1. Üldsätted

3.1.1. Pädev asutus peaks riigi õigusnormidega või mis tahes muul, riigisiseste olude ja tavaga kokkusobival viisil ja pärast konsultatsioone kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega, kindlaks määrama tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise alased mõisted ja terminoloogia; see peaks kokku sobima käesoleva juhise ja rahvusvaheliste lepingute ning soovitustega ja edendama metodoloogiate harmoneerimist ja statistika võrreldavust.

3.1.2. Eriti peaks pädev asutus:

- (a) täpsustama, millised tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide kategooriad või liigid käivad teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise nõuete alla;
- (b) nagu on asjakohane, kehtestama ja rakendama ühtsed nõuded ja protseduurid tööandjatele ja töötajatele ettevõtte tasandil, arstidele, tervishoiuteenistustele ja muudele asutustele seoses tööõnnetustest, kutsehaigus- ja kutsehaiguskahtlusega juhtudest, tööteel õnnetustest, ohtlikest olukordadest ja intsidentidest teatamise ja registreerimisega;
- (c) nagu on asjakohane, kehtestama ja rakendama ühtsed nõuded ja protseduurid tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade teatavakstegemiseks pädevale asutusele, kindlustusasutustele, tööinspeksioonidele, tervishoiuteenistustele ja teistele otseselt huvitatud asutustele ning organitele;
- (d) seadma sisse erinevate asutuste ja organite vahelise vajaliku koordineerimise ja koostöö korra;
- (e) seadma sisse asjakohase juhendamise korra, mida pakutakse tööandjatele ja töötajatele, et aidata neil järgida õiguslikke kohustusi.

3.1.3. Nõuded ja protseduurid tuleks kohaldada kõigile töötajatele kõigis majandusharudes ja üle kogu riigi sõltumata töötajate töösuhteseisundist.

3.1.4. Pädev asutus peaks riigi õigusnormidega või mis tahes muul viisil, mis sobib kokku riigi olukorra ja tavaga:

- (a) ette nägema haiguste loetelu, mis sisaldab endas vähemalt Kutsevigastushüvitiste 1964.aasta konventsiooni (nr 121) lisa kõige viimases versioonis I loetletud haigusi (1980.aastal muudetud kehtiv versioon tuuakse ära juhise lisas A)⁹, mida tuleks ette nähtud tingimuste alusel pidada kutsehaigusteks; või

⁹ Käesolev trükkis toob selle praeguseks juba vananenud loetelu asemele ära ILO poolt 2002.aastal soovitusena kinnitatud kutsehaiguste loetelu. *Tõlkija*.

- (b) lülitama oma õigustikku kutsehaiguste üldmääratluse, mis on piisavalt lai, et hõlmata vähemalt need kutsehaigused, mis on loetletud ülalmainitud konventsiooni lisas I; või
- (c) ette nägema alapunktile (a) vastava haiguste loetelu, mida on täiendatud kutsehaiguste üldmääratluse ning muude sätetega nagu klassifitseerimise süsteem, et tuvastada seal nimetamata haiguste või selliste haiguste suhtes, mis ilmutavad endid ettenähtust erinevate tingimuste alusel, nende tõine päritolu.

3.1.5. Pädev asutus peaks ette nähtud kutsehaiguste loetelu perioodiliselt läbi vaatama ning seda järk-järgult laiendama.

3.1.6. Pädev asutus peaks sobivate vahendite ja meetmetega tagama, et ette nähtud kutsehaiguste loetelu oleks tuntud ning kättesaadav arstidele, tervishoiuteenistustele, kindlustusasutustele, tööandjatele ja töötajatele ning nende esindusorganisatsioonidele.

3.1.7. Pädev asutus peaks riigi õigusnormide kaudu püüdma rahvusvaheliste sätetega vastavusse viia korra, mis on nähtud ette Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsiooni (nr 121) alusel, samuti tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise korra.

3.1.8. Vastavalt riigi õigusnormidele peaks tööandja tagama, et ettevõttes oleks sisse viidud kord, mis suudaks rahuldada nõudeid registreerimisele ja teabe teatavakstegemisele seoses:

- (a) hüvitiste süsteemiga töövigastuse ja kutsehaigestumise puhul;
- (b) tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide registreerimise ja teatavakstegemise süsteemiga.

3.1.9. Tööandja peaks töötajatele ja nende esindajatele ettevõttes andma asjakohast informatsiooni registreerimise ja teatavakstegemise korrast, mida töövigastuse ja kutsehaigestumise puhul nõutakse hüvitise saamiseks ning tööõnnetustest, kutsehaigestumistest, tööteel õnnetustest, ohtlikest olukordadest ja intsidentidest teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise korrast.

3.2. Registreerimisele ja teatavakstegemisele kuuluva info klassifitseerimine

3.2.1. Pädev asutus peaks sisse viima teatavaks tegemisele kuuluva info klassifitseerimise korra ja aitama kaasa konkreetsete infoliikide klassifitseerimisele, mida dokumentidena säilitatakse ettevõtte tasandil. Kasutatav klassifikatsioon peaks vastama kohandatud rahvusvaheliste klassifikatsioonide kõige viimasele versioonile või klassifikatsioonisüsteemidele, mis käesolevas juhises on ära toodud alljärgnevalt:

- (a) *tööandja, ettevõtte või ettevõtlusüksuse majandustegevus:*
kõigi majandustegevuste rahvusvaheline standardne industriaalklassifikatsioon (*International Standard Industrial Classification of all Economic Activities*) ISIC (1989.aastal heaks kiidetud kõige viimase versiooni laiaulatuslik struktuur) või selle rahvusvahelise standardiga samatähenduslik industriaalklassifikatsioon;
- (b) *kutseala:*
kutsealade rahvusvaheline standardklassifikatsioon (*International Standard*

Classification of Occupations) ISCO või kutsealade klassifikatsioon, mis on samatähenduslik selle rahvusvahelise standardiga;

- (c) *töösuhteseisund:*
töösuhteseisundi rahvusvaheline klassifikatsioon (*International Classification of Status in Employment*) ICSE (1993.aastal heaks kiidetud kõige viimase versiooni klassifikatsioon);
- (d) *vigastuse laad ja kehaline asukoht, õnnetuse tüüp, vigastuse või õnnetusega seotud asutus:*
käesoleva juhise lisad toovad ära statistilisel eesmärgil antava klassifikatsiooni.

3.2.2. Pärast konsulteerimist kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega peaks pädev asutus kaasa aitama füüsilise, keemilise ja bioloogilise töökeskkonna kokkupuute klassifikatsioonisüsteemi arengule.

4. Teatamine ettevõtte tasandil

4.1. Pärast konsulteerimist töötajate või nende esindajatega ettevõttes peaks tööandja sisse viima riigi õigusnormidele vastava korra, et võimaldada töötajail end kahjustamata järgida oma vahetule ülemusele kohese teatamise nõuet igas olukorras, milles neil on põhjust uskuda ähvardavasse tõsisesse ohtu elule ja tervisele.

4.2. Pärast konsulteerimist töötajate või nende esindajatega ettevõttes peaks tööandja sisse viima riigi õigusnormidele vastava korra, et võimaldada töötajail järgida igast töövigastusest, oletatavast kutsehaigestumise juhust, tööteel õnnetusest, ohtlikust olukorrast ja intsidentide teatamise kohustust.

4.3. See kord peaks sisaldama:

- (a) töötajate, töötajate esindajate, arstide ja teiste asjaomaste isikute poolset informeerimise sätet tööõnnetustest, kutsehaigestumistest, ohtlikest olukordadest ja intsidentidest ettevõttes, samuti tööteel õnnetustest;
- (b) vajadusel pädeva isiku kindlakstegemist:
 - (i) et tööandja käest sellist infot saada ja astuda asjakohaseid samme;
 - (ii) vastavaks tööandja poolseks uurimiseks, mis järgneb sellise info kättesaamisele;
- (c) abinõusid tööandja valduses olevate isiku- ja meditsiiniliste andmete konfidentsiaalsuse tagamiseks kooskõlas riigi õigusnormide, tingimuste ja tavaga.

5. Registreerimise kord

5.1. Riigi tasandil

5.1.1. Riigi õigusnormid peaksid nõudma, et tööandjad seavad sisse ja hoiavad alal dokumendid tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide kohta nagu on kindlaks määranud pädev asutus.

5.1.2. Tagamaks, et kõiki nõutavaid andmeid ja infot kogutakse süstemaatiliselt ja et anda tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimise jaoks metodoloogia, peaksid riigi õigusnormid ette nägema, missugused andmed ja info tuleb dokumenteerida. Kui sellel eesmärgil kasutatakse formulare, peaksid need olema standardsed.

5.1.3. Ettevõtte tasandil dokumenteeritud nõutav info peaks sisaldama vähemalt teatavaks tehtavat infot nagu seda sätestab selle juhise 6. peatükk.

5.1.4. Riigi õigusnormid peaksid täpsustama, missugust täiendavat infot peaksid tööandjad dokumenteerima, ehkki selle teatavakstegemist ei nõuta. Seda tuleks kohaldada:

- (a) kõigi intsidentide suhtes, kus mingit otsest inimese vigastust ei täheldata;
- (b) piiritletud ohtlike olukordade rühmade suhtes;
- (c) kui see on kohaldatav, tööteel õnnetuste suhtes.

5.1.5. Iseäranis peaksid riigi õigusnormid täpselt määrama:

- (a) selliste dokumentide sisu ja formaadi;
- (b) ajavahemiku, mille vältel need dokumendid tuleb sisse seada;
- (c) ajavahemiku, mille vältel need dokumendid tuleb säilitada;
- (d) et selliseid dokumente tuleb omandada ja säilitada nii, et see austaks isiku- ja meditsiiniliste andmete konfidentsiaalsust vastavalt riigi õigusnormidele, tingimustele ja tavale ning oleks kooskõlas Töötervishoiuteenistuste 1983.aasta soovitusel (nr 181) lõikega 6;
- (e) et tööandja peaks ettevõtte tasandil määrama pädeva isiku neid dokumente ette valmistama ja pidama;
- (f) koostöö dokumenteerimisprotseduurides, kui kaks või enam tööandjat tegutsevad üheaegselt ühel tööterritooriumil.

5.2. Ettevõtte tasandil

5.2.1. Tööandja peaks kooskõlas riigi õigusnormidega sisse viima korra tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide dokumenteerimiseks.

5.2.2. See kord peaks sisaldama:

- (a) pädeva isiku määramist dokumentide ettevalmistamiseks ja pidamiseks kõigi tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide kohta nagu seda nõuavad riigi õigusnormid; ja
- (b) koostööd registreerimisprotseduurides, kui kaks või enam tööandjat tegutsevad üheaegselt ühel tööterritooriumil, nagu seda nõuavad riigi õigusnormid.

5.2.3. Tööandja peaks tagama, et tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide dokumendid oleksid kättesaadavad ja igal ajal hõlpsasti taastatavad.

5.2.4. Neil juhtudel, kui üks või enam töötajat saavad viga ühes tööõnnetuses, tuleks dokument koostada iga vigastatud töötaja kohta.

5.2.5. Teatavakstegemiseks edastatavad töötajate hüvitiskindlustuse raportid ja õnnetuste raportid on dokumentidena aktsepteeritavad, kui need sisaldavad kõiki fakte, mida registreerimiseks nõutakse, või neid on asjakohasel viisil täiendatud.

5.2.6. Tööandjad peaksid järelevalve eesmärgil ja informatsioonina töötajate esindajatele ning tervishoiuteenistustele dokumendid ette valmistama ajavahemiku jooksul, mille pädev asutus peab määratlema, kuid mis eelistatavalt peaks jääma kuue päeva piiresse, arvestades teatamise aset leidmisest.

5.2.7. Töötajad peaksid töö käigus tegema koostööd tööandjaga, et täita ettevõttes kehtivat tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade registreerimise ja teatavakstegemise korda.

5.2.8. Tööandja peaks andma asjakohast infot töötajatele ja nende esindajatele seoses:

- (a) registreerimise korraga; ja
- (b) tööandja poolt määratud pädeva isikuga, et saada ja dokumenteerida infot tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide kohta.

5.2.9. Tööandja peaks andma asjakohast infot töötajatele või nende esindajatele kõigi tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide kohta ettevõttes, samuti tööteel õnnetustest, et aidata töötajail ja tööandjail vähendada selliste sündmustega kokkupuute riski.

6. Teatavakstegemise kord

6.1. Riigi tasandil

6.1.1. Nagu asjakohane, peaks pädev asutus kehtestama ja kohaldama riigi õigusnormide kaudu või mis tahes muul riigi tingimuste ja tavaga kokkusobival viisil tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja tööteel õnnetuste teatavakstegemise protseduurid.

6.1.2. Tagada tuleks tihe koostöö pädeva asutuse või asutuste, riigiasutuste ja tööandjate ning töötajate esindusorganisatsioonide, samuti teiste asutuste vahel, mis on huvitatud lõigus 6.1.1. viidatud protseduuride formuleerimisest ja kohaldamisest.

6.1.3. Nagu asjakohane, peaksid riigi õigusnormid täpselt määrama, et tööõnnetused, kutsehaigestumised, tööteel õnnetused ja ohtlikud olukorrad tuleb teha teatavaks:

- (a) vastavale täitmist tagavale asutusele (näiteks tööinspeksioon);
- (b) asjaomasele kindlustusasutusele;
- (c) statistikaasutusele; või
- (d) mõnele teisele asutusele.

6.1.4. Riigi õigusnormid peaksid täpselt kindlaks määrama:

- (a) nagu asjakohane, vastava tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja tööteel õnnetuste alase info, mis tuleb teatavaks teha pädevale asutusele, tööinspeksioonile, kindlustusasutusele ja muudele asutustele;
- (b) eelistatavalt tööandja poolse teatavakstegemise ajastamise:
 - (i) kiiremal võimalikul viisil kohe pärast elukaotuse põhjustanud tööõnnetusest teatamist;
 - (ii) muude tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste puhul ettenähtud aja piires;
- (c) ettenähtud standardse teatavakstegemise formulari, mida tuleb kasutada teatiste edastamiseks pädevale asutusele, tööinspeksioonile, kindlustusasutusele või muudele asutustele;
- (d) et tööandja määrab pädeva isiku teatavakstegemiseks äriüksuse tasandil;
- (e) vastutuse, asjakohase korra ja protseduurid, mis võimaldavad tööandjatel teha koostööd teatavakstegemise protseduuris, kui kaks või enam ettevõtet tegutsevad üheaegselt ühes töökohas;
- (f) info klassifitseerimise süsteemid, mida tuleb kasutada (vt selle juhise lõik 3.2).

6.1.5. Riigi õigusnormid peaksid täpsustama, et kutsehaigestumise teatavakstegemine tööandja poolt on kohustuslik vähemalt siis, kui tööandja saab sellise sisuga arstitõendi, et üks tema töötajatest põeb kutsehaigust.

6.1.6. Kui teatavakstegemiseks nõutava kõrval vajatakse üksikasjalikumat infot, peaksid riigi õigusnormid täpselt määrama:

- (a) pädeva asutuse poole pöördumiste sisu ja formaadi, mis sisaldab täiendavat infot;
- (b) sageduse ja viisi, kuidas tööandjad peavad selliseid pöördumisi pädevale asutusele tegema.

6.1.7. Pädev asutus peaks teatiseid registreerima sellisel viisil, mis võimaldaks neid kasutada asjakohase statistika kogumiseks, kasutades selle juhise lõikes 3.2 osutatud klassifikatsioonisüsteeme, ja analüüsi tegemiseks.

6.2. Ettevõtte tasandil

6.2.1. Nagu asjakohane, peaks tööandja pärast konsulteerimist töötajate ja nende esindajatega ja kooskõlas riigi õigusnormidega viima ettevõttes sisse tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja tööteel õnnetuste teatavakstegemise korra.

6.2.2. Ettevõtte sisene kord peaks sisaldama:

- (a) pädeva isiku määramist, valmistamaks ette asjakohase teatise tööandja poolseks edastamiseks;
- (b) teatavakstegemise eest vastutuse kindlaks määramist nagu seda nõuavad riigi õigusnormid, kui kaks või enam tööandjat tegutsevad üheaegselt ühel tööplatsil.

6.3. Tööõnnetuste teatavakstegemine

6.3.1. Üldküsimused

6.3.1.1. Kõik tööõnnetused tuleks teatavaks teha pädevale asutusele, tööinspeksioonile, vastavale kindlustusasutusele või mis tahes teisele asutusele nii nagu seda nõuavad riigi õigusnormid:

- (a) viivitamatult pärast elukaotuse nõudnud tööõnnetusest teatamist;
- (b) muude tööõnnetuste puhul ettenähtud aja piires.

6.3.1.2. Teatavakstegemine tuleks teostada määratud aja jooksul ja ette nähtud eriformularil nagu:

- (a) õnnetuse raport tööinspeksiooni jaoks;
- (b) hüvitise raport kindlustusasutuse jaoks;
- (c) raport statistikaasutuse jaoks; või
- (d) üksikformular, mis sisaldab kõiki olulisi andmeid kõigi asutuste jaoks.

6.3.2. Miinimuminfo

6.3.2.1. Tööinspeksiooni, kindlustusasutuste ja statistikaasutuse nõuete rahuldamise eesmärgil peaksid ettenähtud eri- või üksikformularid sisaldama vähemalt järgmist infot:

- (a) ettevõtte, ettevõtlusüksus ja tööandja:
 - (i) tööandja nimi ja aadress ning tema telefoni- ja faksinumbrid (kui need on olemas);
 - (ii) ettevõtte nimi ja aadress;
 - (iii) ettevõtte nimi ja aadress (kui see on erinev);
 - (iv) ettevõtte majandustegevus;¹⁰ ja
 - (v) töötajate arv (ettevõtte suurus);
- (b) vigastatud isik:
 - (i) nimi, aadress, sugu ja vanus;
 - (ii) töösuhteseisund;¹¹
 - (iii) kutseala;¹²
- (c) vigastus:
 - (i) surmav õnnetus;
 - (ii) mittesurmav õnnetus;
 - (iii) vigastuse laad (näit luumurd jne);
 - (iv) vigastuse paiknemine (näit jalg jne);
- (d) õnnetus ja selle tagajärjed:
 - (i) õnnetuskoha geograafiline paiknemine (tavaline töökoht, teine töökoht ettevõtte piires või väljaspool ettevõtet);
 - (ii) kuupäev ja aeg;
 - (iii) tegevus, mis põhjustas vigastuse – õnnetuse liik (näit kukkumine jne);
 - (iv) õnnetusega seotud mõjur (näiteks redel jne).

6.3.2.2. Tööteel õnnetuste puhul tuleks täpsustada vastavat vajalikku infot, mida peab teatavaks tegema.

¹⁰ Vt lõik 3.2.1(a).

¹¹ Vt lõik 3.2.1(c).

¹² Vt lõik 3.2.1(b).

6.3.3. Üksikasjalikum info

6.3.3.1. Riigi õigusnormid peaksid ette nägema üksikasjalikuma info kindlaks määramise, mis peaks sisaldama järgmist:

- (a) ettevõtte, ettevõtlusüksus ja tööandja:
 - (i) tööandja nimi ja aadress ning tema telefoni- ja faksinumbrid (kui need on kättesaadavad);
 - (ii) ettevõtte nimi ja aadress;
 - (iii) ettevõtte nimi ja aadress (kui see erineb);
 - (iv) ettevõtte majandustegevus;¹³ ja
 - (v) töötajate arv (ettevõtte suurus);
- (b) vigastatud isik:
 - (i) nimi, aadress, sugu ja sünnidaatum;
 - (ii) töösuheteseisund;¹⁴
 - (iii) kutseala;¹⁵
 - (iv) teenistuse pikkus praeguse tööandja juures;
- (c) vigastus:
 - (i) surmav õnnetus;
 - (ii) mittesurmav õnnetus;
 - (iii) vigastuse laad (näit luumurd jne);
 - (iv) vigastuse paiknemine (näit jalg jne);
 - (v) töövõimetus kalendripäevades;
- (d) õnnetus ja selle tagajärg:
 - (i) õnnetuskoha geograafiline paiknemine (tavaline töökoht, teine töökoht ettevõtte piires või väljaspool ettevõtet);
 - (ii) kuupäev ja aeg;
 - (iii) vigastatud isiku vahetuse või töö alguse aeg ja töötunnid tegevuses, milles õnnetus aset leidis;

¹³ Vt lõik 3.2.1(a).

¹⁴ Vt lõik 3.2.1(c).

¹⁵ Vt lõik 3.2.1(b).

- (iv) töökeskkond (näit tsehhiala, kontor, tee jne);
- (v) tööprotsess (näit keevitamine, remont, käsitransport jne);
- (vi) vigastatud isiku tegevus õnnetuse ajal (näit keevitamine, pressi remont, masinal töötamine, juhtimine, käimine jne);
- (vii) vigastatud isiku tegevusega seotud asi või asjad (näit masin, tööriist, survepress, sõiduk jne);
- (viii) vigastuse põhjustanud tegevus – õnnetuse liik (näit kukkumine jne);
- (ix) vigastusega seotud mõjur (näit redel jne).

6.3.3.2. Tööteel õnnetuste puhul tuleks täpsustada vastavat vajalikku infot, mida tuleb teatavaks teha.

6.4. Kutsehaigestumiste teatavakstegemine

6.4.1. Riigi õigusnormid peaksid määrama, et kutsehaigestumiste teatavakstegemine sisaldab vähemalt järgmist infot:

- (a) ettevõtte, ettevõtlusüksus ja tööandja:
 - (i) tööandja nimi ja aadress ning tema telefoni- ja faksinumbrid (kui need on olemas);
 - (ii) ettevõtte nimi ja aadress;
 - (iii) ettevõtte nimi ja aadress (kui see on erinev);
 - (iv) ettevõtte majandustegevus;¹⁶ ja
 - (v) töötajate arv (ettevõtte suurus);
- (b) kutsehaigusest mõjutatud isik:
 - (i) nimi, aadress, sugu ja sünnikuupäev;
 - (ii) töösuhteseisund;¹⁷
 - (iii) kutseala ajal, mil haigus diagnoositi; ja
 - (iv) teenistuse pikkus praeguse tööandja juures;
- (c) kutsehaigus:
 - (i) kutsehaiguse nimi ja laad;
 - (ii) kahjulikud mõjurid, protsessid või kokkupuude millegagi, mis võis

¹⁶ Vt lõik 3.2.1(a).

¹⁷ Vt lõik 3.2.1(c).

kutsehaiguse põhjustada;

- (iii) töö kirjeldus, mis kutsus selle seisundi esile;
- (iv) kokkupuute kestus kahjulike mõjurite ja protsessidega;
- (v) kutsehaiguse diagnoosimise kuupäev.

6.5. Ohtlike olukordade teatavastegemine

6.5.1. Riigi õigusnormid peaksid täpselt kindlaks määrama, et töötegevusest johtuva ohtliku olukorra teatavastegemine, kui selle teatavastegemist pädevatele asutustele nõutakse, sisaldab vähemalt järgmist infot:

- (a) ettevõtte, ettevõtlusüksus ja tööandja:
 - (i) tööandja nimi ja aadress ning tema telefoni- ja faksinumbrid (kui need on olemas);
 - (ii) ettevõtte nimi ja aadress;
 - (iii) ettevõtte nimi ja aadress (kui see erineb);
 - (iv) ettevõtte majandustegevus;¹⁸
 - (v) töötajate arv (ettevõtte suurus);¹⁹
- (b) ohtlik olukord:
 - (i) kuupäev, aeg ja asukoht;
 - (ii) ohtliku olukorra liik;
 - (iii) tegevus, mis viis ohtliku olukorrani.

¹⁸ Vt lõik 3.2.1(a).

¹⁹ Vt lõik 3.2.1(c).

7. Registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide laiendamine füüsilisest isikust ettevõtjatele

7.1. Riigi tasandil

7.1.1. Riigi tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise alaseid õigusnorme tuleks kohaldada füüsilisest isikust ettevõtjatele²⁰ nagu on määranud pädev asutus.

7.1.2. Riigi õigusnormid peaksid määrama, et tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade teatavakstegemist pädevatele asutustele (mis hõlmab füüsilisest isikust ettevõtjaid nende endi ettevõtetes) tuleks teha alljärgnevalt:

- (a) surmava või mittesurmava tööõnnetuse, kutsehaigestumise või ohtliku olukorra puhul, mis muudab füüsilisest isikust ettevõtja poolse teatavakstegemise võimatuks, tuleks teatis edastada isiku poolt, kelle kontrolli all ettevõtte on, või nagu seda näeb ette pädev asutus;
- (b) muudel juhtudel peaks teatise edastama füüsilisest isikust ettevõtja ise.

7.1.3. Riigi õigusnormid peaksid määrama, et füüsilisest isikust ettevõtjatega mujal, kui nende endi ettevõttes toimunud tööõnnetuste teatavakstegemine pädevale asutusele tuleks:

- (a) registreerida ja teatavaks teha selle ettevõtte tööandja poolt, milles füüsilisest isikust ettevõtja tööle nõutati;
- (b) füüsilisest isikust ettevõtja poolt teatavaks teha kindlustusasutusele, dokumenteerides selle nagu nõutakse lõigus 7.1.3(a).

7.2. Ettevõtte tasandil

7.2.1. Isik, kelle kontrolli all on ettevõtte, milles füüsilisest isikust ettevõtja täidab oma tööülesandeid, peaks sisse viima tööõnnetustest, kutsehaigestumistest, tööteel õnnetustest, ohtlikest olukordadest ja intsidentidest teatamise, registreerimise ja teatavakstegemise korra, mida saab kohaldada füüsilisest isikust ettevõtjatele.

7.3. Füüsilisest isikust ettevõtja

7.3.1. Füüsilisest isikust ettevõtja peaks tegema koostööd isikuga, kelle kontrolli all on ettevõtte, milles ta oma tööülesandeid täidab, et võimaldada tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade teatavakstegemist.

²⁰ Nagu seda defineerib rahvusvaheline töösuhtesiseisundi klassifikatsioon (ICSE), mille järgi „*ametid, mille puhul ollakse iseenda tööandja, on sellised ametid, kus töötasu on otseses sõltuvuses kasumist (või võimalikust kasumist), mis tuleneb toodetud kaupadest ja pakutud teenustest (kus omaenda tarbimist peetakse kasumi üheks osaks). Sellise ametikoha pidajad teevad majandusüksust mõjutavaid operatiivotsuseid või delegeerivad sellised otsused edasi, säilitades samal ajal vastutuse majandusüksuse heaolu eest. (Selles kontekstis sisaldab „majandusüksus“ ühe isiku tegevust.) Tõlkija märkus*

7.3.2. Füüsilisest isikust ettevõtja peaks kooskõlas riigi õigusnormidega edastama pädevale asutusele teatise mittesurmavatest tööõnnetustest, kutsehaigestumistest, tööteel õnnetustest ja ohtlikest olukordadest. Kui ta ei ole suuteline seda tegema, peaks füüsilisest isikust ettevõtja sisse viima teise sobiva korra.

8. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade statistika: kogumine ja avaldamine

8.1. Riigi tasandil

8.1.1. Pädev asutus peaks talle teatavaks tehtud info alusel vähemalt kord aastas korraldama tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade alase statistika kogumise ja avaldamise.

8.1.2. Kui see on teostatav, siis pädev asutus peaks statistikat koguma (kompileerima) tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade alastest teatistest ilma vajaduseta täiendavate pöördumiste järele.

8.1.3. Registreeritav arvestusühik peaks olema:

- (a) tööõnnetuse või tööteel õnnetuse tulemusena surma või vigastada saanud isik;
- (b) kutsehaigusse haigestunud isik;
- (c) ohtlik olukord.

8.1.4. Kui üks inimene on saanud statistikaga hõlmatud ajavahemiku jooksul kannatada enam kui ühe eri tööõnnetuse või kutsehaiguse tõttu, tuleks ta iga õnnetuse või haigestumise suhtes eraldi arvesse võtta.

8.1.5. Statistikaga hõlmatud ajavahemik tuleks selgesti määratleda, ideaalis ei tohiks see ületada ühte kalendriaastat.

8.1.6. Tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste alane info seoses füüsilisest isikust ettevõtjatega, samuti tööteel õnnetustega, tuleks lülitada statistikasse; siiski tuleks sellist infot esitada eraldi, et saaks teha vastavaid võrdlusi riikidega, mille riiklik statistika ei sisalda niisugust infot.

8.1.7. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade alase statistika esitamisel peaks pädev asutus tagama, et infot antakse:

- (a) statistikaallikate laadi kohta; näiteks tööandjate või erinevate asutuste (nagu kindlustusasutused ja tööinspeksioonid) poolne otseteatamine;
- (b) statistika rakendusala kohta iseäranis seoses isikute kategooriate, majandusharude, kutsealade, ettevõtte suuruse, riiki või regiooni moodustavate osariikidega;
- (c) kasutatud määratluste kohta;
- (d) tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade registreerimise ja teatavakstegemise meetodite ning statistika kogumise kohta;
- (e) statistika kvaliteedi kohta;
- (f) eelneva statistika kohta, kui see on võimalik.

8.1.8. Niisuguse statistika kogumisel, kompileerimisel ja avaldamisel kasutatavate mõistete, määratluste ja metodoloogia kavandamisel või läbivaatamisel peaks pädev asutus arvesse võtma

viimaseid standardeid ja põhisuundi, mis on kehtestatud ILO või teiste vastavate rahvusvaheliste organisatsioonide egiidi all.

8.1.9. Niisuguse statistika kogumisel, kompileerimisel ja avaldamisel kasutatavate mõistete, määratluste ja metodoloogia kavandamisel või läbivaatamisel peaks pädev asutus konsulteerima kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega.

8.1.10. Kui on asjakohane, siis tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade alaste statistiliste andmete avaldamisel peaks pädev asutus korraldama töö nii, et kindlaksmääratud tähtsamate majandustegevuse osade (vt klassifikatsioon käesoleva juhise lõigus 3.2.1(a)), kutsealade (vt klassifikatsioon käesoleva juhise lõigus 3.2.1(b)), vanuserühmade, sooliste ja muude rühmade kohta arvutatakse välja sagedus- ja raskusnäitajad.

8.2. Üksikasjalikuma info järk-järguline registreerimine ja teatavakstegemine

8.2.1. Riigi õigusnormid peaksid etteulatuvalt hoolt kandma järk-järgulise, dokumentidesse lülitatava üksikasjalikuma info täpsema määratlemise ning tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade teatavakstegemise eest.

8.2.2. Enne üksikasjalikumate infonõuete täpsustamist peaks pädev asutus konsulteerima tööandjate ja töötajate kõige esinduslikumate organisatsioonidega.

8.2.3. Pädev asutus peaks andma tööandjatele vastuvõetava, riigi õigusnormidega piiritletud aja, mis võimaldaks neil anda üksikasjalikumat infot, mida nõutakse tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade registreerimiseks ja teatavakstegemiseks.

9. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade statistika: klassifikatsioonid ²¹

9.1. Üldsätted

9.1.1. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade statistika tuleks klassifitseerida vähemalt majandusharude järgi ja niivõrd, kui võimalik :

- (a) selliste oluliste töötajate karakteristikute järgi nagu töösuhteseisund, sugu, vanus või vanuserühm; ja
- (b) ettevõtte olulisemate karakteristikute järgi.

9.2. Tööõnnetused

9.2.1. Tööõnnetused tuleks esmalt klassifitseerida järgmiselt:

- (a) kannatanute koguarv, jagunedes:
 - (i) surma põhjustatavateks õnnetusteks;
 - (ii) mittesurmavateks vigastusteks, mis põhjustavad töövõimetuse vähemalt kolmeks järjestikuseks päevaks, välja arvatud õnnetuse päev;
- (b) kaotatud päevade koguarv, sh esimesed kolm päeva mittesurmavate vigastuste puhul.

9.2.2. Kuna üksikasjalikum info muutub järk-järgult kergemini kättesaadavaks, peaks pädev asutus niipea, kui see on rakendatav, klassifitseerima õnnetused järgmiselt:

- (a) kannatanute koguarv:
 - (i) õnnetused, mis põhjustavad surma, jagunedes surmajuhtudeks, mis leidsid aset õnnetusest arvates 30 päeva jooksul ning surmajuhtudeks, mis leidsid aset õnnetusest arvates 31-365 päeva vahel;
 - (ii) mittesurmavateks õnnetusteks, jagunedes järgmistesse liikidesse: tööaja kaotust või töölt puudumist ei esine (nagu see on piiritletud riigisisese määratluse alusel) ; esineb tööaja kaotus (välja arvatud õnnetuse päev) kuni kolm päeva ja üle kolme päeva;
- (b) mittesurmavatest vigastustest põhjustatud päevade kaotus, jagunedes järgmistesse liikidesse: kaotatud kuni kolm päeva ja üle kolme päeva.

9.2.3. Pädeva asutuse tehtud tööõnnetuste statistika peaks võimalusel näitama:

²¹ Põhineb resolutsioonil töövigastuste statistika kohta. 13. rahvusvaheline tööstatistikute konverents, Genf, 18.-29. oktoober 1982.

- (a) õnnetuste koguarvu iga nimetuse kohta lõikude 9.2.2(a) ja 9.2.2(b) alusel; ja
- (b) selle vastavat jaotust (analüüsi).

9.2.4. Pädev asutus peaks selgitama, kas tööõnnetuste statistikas näidatud aja kaotust mõõdetakse kalendripäevades, nädalapäevades, tööpäevades või töövahetustes.

9.2.5. Tööõnnetuste statistikaga hõlmatud ajavahemik ei tohiks ületada kalendriaastat.

9.2.6. Statistika tööteel õnnetuste ja füüsilisest isikust ettevõtjate kohta tuleks esitada eraldi.

9.3. Kutsehaigestumised

9.3.1. Pädeva asutuse avaldatud kutsehaigestumise statistika peaks andma koguarvu iga pädevate asutuste poolt ettenähtud kutsehaiguste loetellu lülitatud ja neist teatatud haigusjuhu kohta.

9.3.2. Kutsehaigestumise statistikaga hõlmatud ajavahemik ei tohiks ületada ühte kalendriaastat.

9.3.3. Statistika füüsilisest isikust ettevõtjate kutsehaiguste kohta tuleks näidata eraldi.

9.4. Ohtlikud olukorrad

9.4.1. Pädev asutus peaks avaldama statistika teatavaks tehtud ohtlike olukordade arvu ja liikide kohta.

10. Tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimine

10.1. Riigi tasandil

10.1.1. Tööohutuse, tervishoiu ja töökeskkonna riikliku poliitika ning tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste riikliku preventsiionipoliitika edendamiseks peaks pädev asutus sisse viima korra piisava arvu eri liiki tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade uurimiseks, et olla võimeline:

- (a) tõestama selle poliitika tõhusust;
- (b) kindlaks määrama, kas see poliitika või riigi õigusnormid vajavad muutmist; ja
- (c) tõestama nii riigi kui ka ettevõtte tasandil tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade registreerimise ja teatavakstegemise korra tõhusust.

10.1.2. Riigi õigusnormid tööohutuse ja tervishoiu ning töökeskkonna kohta peaksid määrama, et pädev asutus peab looma vastava korra tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste ja ohtlike olukordade uurimiseks, samuti asjakohased süsteemid.

10.1.3. Pädev asutus peaks korraldama uurimist, mida teevad tööinspeksioonid või teised selleks õigust omavad asutused. Tööandjate esindajatel ja töötajate esindajatel ettevõttes peaks olema võimalus uurijaid saata, välja arvatud, kui viimatinimetatud arvavad seoses pädeva asutuse üldjuhenditega, et see võib takistada nende tööülesannete täitmist.

10.1.4. Kui uurimine ei ole usaldatud mõnele pädeva asutuse antud luba omavale asutusele või seadusandja ees vastutavale ministeeriumile, peaksid riigi õigusnormid sisse viima korra kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonide ning riigiasutuste osalemiseks uurimise kavandamises ning asjaomaste tööandjate ja töötajate esindajate uurimises osalemiseks nagu seda nähakse ette lõigus 10.1.3.

10.1.5. Pädev asutus peaks tegema küsitlusi, samuti avaldama küsitlusaruandeid tööõnnetus- ja kutsehaigestumisjuhtude, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide kohta, mis näivad tegeliku või potentsiaalse riski mõttes töötajatele või kodanikele kajastavat tõsiseid olukordi.

10.1.6. Pädev asutus peaks tööandjalt nõudma konkreetsete tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, tööteel õnnetuste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimist, samuti nende ärahoidmiseks astunud sammudest teatamist.

10.1.7. Pädev asutus peaks tööandjalt nõudma enda abistamist uurimiste teostamisel ja küsitluste tegemisel.

10.2. Ettevõtte tasandil

10.2.1. Tööandja peaks uurima kõiki teatatud tööõnnetusi, kutsehaigestumisi, ohtlike olukordi ja intsidente.

10.2.2. Nii nagu pädev asutus seda ette näeb, peaks tööandja tagama, et ettevõttes oleks määratud pädev isik, tegemaks põhjalikke tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade uurimisi.

10.2.3. Kui tööandjal puuduvad ettevõttes vajalikud teadmised põhjaliku uurimise tegemiseks, kutsub ta appi vastavate teadmistega inimese, vajadusel väljastpoolt ettevõtet.

10.2.4. Tööandja peaks korraldama asja nii, et tööõnnetuse või ohtliku olukorra asupaik jäetaks uurimise alustamiseni rahule, arvestamata esmaabinõudeid või et ära hoida täiendav risk inimestele.

10.2.5. Kui esmaabi põhjustel või täiendava riski ärahoidmiseks inimestele on vaja enne uurimise alustamist asupaika rikkuda, peaks tööandja korraldama asja nii, et pädev isik koostab enne mis tahes sekkumist asupaiga protokoll, sh vajadusel fotod, joonised ja pealtnägijate tõendused.

10.2.6. Tööandja peaks tagama, et tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja ohtlike olukordade uurimised peaksid niivõrd, kui võimalik:

- (a) kindlaks tegema, mis juhtus;
- (b) määrama juhtunu põhjused;
- (c) kindlaks tegema meetmed, mis on vajalikud kordumiste ärahoidmiseks.

10.2.7. Tööandja peaks tagama, et ettevõttes oleks paigas kord teatatud tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide viivitamatuks uurimiseks.

10.2.8. Tööandja peaks tagama, et käesoleva juhise lõigu 10.1.6. alusel nõutav teade saadetakse kiiremal võimalikul viisil pädevale asutusele.

10.2.9. Tööandja peaks tegema uurimise tulemused kättesaadavaks töötajatele ja nende esindajatele, et ära hoida samasuguse olukorra kordumist ning et nad võiksid aidata tööandjat tema tööohutuse ja tervishoiu alase strateegia tõhusamal rakendamisel.

10.3. Töötajad ning tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimine

10.3.1. Iga kord, kui tööandja uurib selle juhise alusel tööõnnetust, kutsehaigestumist, tööteel õnnetust või ohtlikku olukorda, peaks töötajate esindajatel olema õigus, vahendid ja vajalik aeg sellistes uurimistes osalemiseks palgas kaotamata.

10.3.2. Töötajad peaksid töö käigus abistama tööandjat ja tema nimel tegutsevaid isikuid tööõnnetuste, kutsehaigestumiste, ohtlike olukordade ja intsidentide uurimisel.

Bibliograafia

Commission of the European Communities (Eurostat): *Methodology for the harmonization of European occupational accident statistics* (Luxembourg, 1992).

International Labour Office (ILO): Resolution concerning statistics of employment injuries. Tenth International Conference of Labour Statisticians, Geneva, October 1962.

- Resolution concerning statistics of occupational injuries. Thirteenth International Conference of Labour Statisticians, Geneva, 1982.
- Resolution concerning the International Classification of Status in Employment (ICSE). Fifteenth International Conference of Labour Statisticians, Geneva, January 1993.
- A System of basic periodical statistics of occupational injuries. Meeting of experts on Statistics of Occupational Injuries, Geneva, January 1980.
- *International Standard Classification of Occupations: ISCO-88* (Geneva, 1990).

International Social Security Association (ISSA): *The Role of accident statistics in accident prevention*, XXIVth General Assembly, Acapulco, Mexico, November-December 1992.

United Nations: *International Standard Industrial Classification of all Economic Activities – (ISIC) – (third revision)*, Statistical papers, Series M, No.4, Rev.3 (New York, 1990).²²

²² Nimetatud trükistele lisaks väärrib märkimist kaks veidi uuemast ajast pärit Euroopa Komisjoni üllitist: *European statistics on accident at work (ESAW). Methodology, 2001 edition* (millest väljavõtte toob ära käesoleva juhise lisa) ning *European codification system of the causes and circumstances of accident at work. 2000. Tõlkija märkus*.

Asjakohased rahvusvahelised töökonventsioonid ja -soovitused

Konventsioonid

<i>Nr</i>	<i>Nimi</i>
81	<i>Tööjärelevalve, 1947</i> ²³
121	<i>Töövigastushüvitised, 1964</i> (koos lisaga I, kutsehaiguste loetelu – muudetud 1980).
129	<i>Tööjärelevalve (põllumajandus)</i> ²⁴
134	<i>Õnnetuste ärahoidmine (meremehed), 1970</i>
135	<i>Töötajate esindajad, 1971</i> ²⁵
155	<i>Tööohutus ja töötervishoid, 1981</i> ²⁶
160	<i>Tööstatistika, 1985</i>
161	<i>Töötervishoiu teenistused, 1985</i>

Soovitused

<i>Nr</i>	<i>Nimi</i>
81	<i>Tööjärelevalve, 1947</i>
121	<i>Töövigastushüvitised, 1964</i>
133	<i>Tööjärelevalve (põllumajandus), 1969</i>
142	<i>Õnnetuste ärahoidmine (meremehed), 1970</i>
143	<i>Töötajate esindajad, 1971</i>
164	<i>Tööohutus ja töötervishoid, 1981</i>
170	<i>Tööstatistika, 1985</i>
171	<i>Töötervishoiuteenistused, 1985</i> ^{27, 28}

²³ Eesti ratifitseeris selle konventsiooni 1.veebbruaril 2005. *Tõlkija märkus.*

²⁴ Eesti ratifitseeris selle konventsiooni 1.veebbruaril 2005. *Tõlkija märkus.*

²⁵ Eesti ratifitseeris selle konventsiooni 7.veebbruaril 1996. *Tõlkija märkus.*

²⁶ ILO peakonverents võttis 20.juunil 2002 vastu seda konventsiooni täiendava protokolli (vt lisa). *Tõlkija märkus.*

²⁷ 1993.aasta juunis võttis ILO peakonverents vastu konventsiooni (nr 174) ja soovituse (nr 181) „Suurõnnetuste ärahoidmine“. Eesti ratifitseeris selle konventsiooni 13.septembril 2000. *Tõlkija märkus.*

²⁸ ILO peakonverents võttis 20.juunil 2002 vastu soovituse nr 194 „Kutsehaiguste loetelu“ (vt lisa). *Tõlkija märkus.*

TÖÖTERVISHOIU JA -OHUTUSE 1981. AASTA KONVENTSIOONI PROTOKOLL

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peakonverents,

mille Rahvusvahelise Töbüroo haldusnõukogu on kokku kutsunud üheksakümnendale istungjärgule 3. juunil 2002;

täheleddes Tööohutuse ja -tervishoiu 1981.aasta konventsiooni artikli 11 sätteid (edaspidi „konventsioon“), mis sätestab eriti, et:

„Käesoleva konventsiooni artiklis 4 viidatud poliitika teostamiseks pädev asutus või asutused tagavad, et järk-järgult täidetakse järgmisi ülesandeid:

...

(c) tööandjate ja vajadusel kindlustusasutuste ning teiste otseselt asjast huvitatute poolt tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste teatavakstegemise protseduuride kehtestamine ja kohaldamine; iga-aastase statistika esitamine tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste kohta;

...

(e) iga-aastane teabe avaldamine käesoleva konventsiooni artiklis 4 viidatud poliitikat järgivate meetmete kasutusele võtmise ning tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja muude tervisekahjustuste kohta, mis tekivad töö käigus või seoses tööga“;

võttes arvesse tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise protseduuride tugevdamise, samuti registreerimis- ja teatavakstegemise süsteemide harmoneerimisele kaasa aitamise vajadust, et kindlaks teha tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste põhjused ja kehtestada ennetusabinõud;

otsustanud töötada ettepanekute põhjal välja tööohutuse ja -tervishoiu 1981.aasta konventsiooni protokoll,

võtab sel juunikuu kahekümnendal päeval kahe tuhande teisel aastal vastu alljärgneva protokoll, mida võib nimetada tööohutuse ja -tervishoiu 1981.aasta konventsiooni 2002.aasta protokolliks.

I MÄÄRATLUSED

Artikkel 1

Käesoleva protokollis tähenduses:

(a) hõlmab mõiste „**tööõnnetus**“ juhtumit, mis tekib töö tõttu või töö käigus ja lõpeb surmava või mittesurmava vigastusega;

- (b) hõlmab mõiste „**kutsehaigestumine**“ mis tahes haigestumist, mis tekib tööalasest tegevusest tulenevate riskiteguritega kokkupuute tulemusena;
- (c) hõlmab mõiste „**ohtlik olukord**“ riigisiseste õigusnormide alusel määratletud hõlpsasti kindlaks tehtavat sündmust, mis võib põhjustada vigastuse või haiguse töötajatele või elanikele;
- (d) hõlmab mõiste „**tööteel õnnetus**“ õnnetust, mis põhjustab surmajuhtumi või inimese vigastuse, leides aset otseteekonnal töökoha ja :
 - (i) töötaja peamise või teise elukoha vahel; või
 - (ii) tavalise einestamiskoha vahel; või
 - (iii) tavalise palga kättesaamise koha vahel.

II REGISTREERIMISE JA TEATAVAKSTEGEMISE SÜSTEEMID

Artikkel 2

Konsulterides kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega, pädev asutus kehtestab ja vaatab õigusnormide abil või mis tahes muul riigisiseste tingimuste ja tavaga kokkusobival viisil perioodiliselt läbi nõuded ja protseduurid:

- (a) tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste ning, kui see on asjakohane, ohtlike olukordade, tööteel õnnetuste ja kutsehaiguskahtlusega juhtude registreerimiseks;
- (b) tööõnnetustest ja kutsehaigestumistest ning, kui see on asjakohane, ohtlikest olukordadest, tööteel õnnetustest ja kutsehaiguskahtlusega juhtudest teatamiseks.

Artikkel 3

Registreerimisnõuded ja -protseduurid peavad kindlaks määrama:

- (a) tööandjate kohustuse:
 - (i) registreerida tööõnnetused ja kutsehaigestumised ning, kui see on asjakohane, ohtlikud olukorrad, tööteel õnnetused ja kutsehaiguskahtlusega juhud;
 - (ii) anda töötajatele ja nende esindajatele asjakohast teavet registreerimissüsteemi kohta;
 - (iii) tagada nende registrite asjakohane olemasolu ja kasutamine ennetusabinõude kehtestamiseks;
 - (iv) hoiduda kättemaksu- ja distsiplinaarabinõude sisseaseadmisest töötaja suhtes tööõnnetusest, kutsehaigestumisest, ohtlikust olukorrast, tööteel õnnetusest või kutsehaiguskahtlusega juhust teatamise eest;
- (b) informatsiooni, mis tuleb dokumenteerida;

- (c) nende dokumentide säilitamise kestuse; ja
- (d) abinõud, et tagada kooskõlas riigi õigusnormide, tingimuste ja tavaga tööandja valduses olevate isiku- ja meditsiiniandmete konfidentsiaalsus.

Artikkel 4

Teatavakstegemise nõuded ja protseduurid peavad kindlaks määrama:

- (a) tööandjate kohustuse:
 - (i) teha pädevatele asutustele või teistele määratud asutustele teatavaks tööõnnetused ja kutsehaigestumised ning, kui see on asjakohane, ohtlikud olukorrad, tööteel õnnetused ja kutsehaiguskahtlusega juhud;
 - (ii) anda töötajatele ja nende esindajatele asjakohast teavet teatavaks tehtud juhtude kohta;
- (b) kui see on asjakohane, tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste teatavakstegemise korra kindlustusasutuste, töötervishoiuteenistuste, praktiseerivate arstide ja teiste otseselt asjasthuvitatud asutuste poolt;
- (c) kriteeriumid, vastavalt millele tuleb teatavaks teha tööõnnetused, kutsehaigestumised ning, kui see on asjakohane, ohtlikud olukorrad, tööteel õnnetused ja kutsehaiguskahtlusega juhud;
- (d) teatavakstegemise ajapiirangud.

Artikkel 5

Teatavakstegemine peab hõlmama andmeid:

- (a) ettevõtte, ettevõtlusüksuse ja tööandja kohta;
- (b) kui see on kohaldatav, vigastatud isikute ja vigastuste või haiguse laadi kohta;
- (c) töökoha, õnnetuse või ohtliku olukorra asjaolude, kutsehaigestumise korral tervisele ohtlike teguritega kokkupuute asjaolude kohta.

III RIIKLIK STATISTIKA

Artikkel 6

Tuginedes teatavakstegemistel ja muul kättesaadaval teabel, avaldab iga selle protokolliga ratifitseeriv liige iga-aastase, riigi kui terviku suhtes esindusliku iseloomuga statistika ja analüüsi tööõnnetuste, kutsehaigestumiste ja, kui see on asjakohane, ohtlike olukordade ja tööteel õnnetuste kohta.

Artikkel 7

Statistika seatakse sisse järgides klassifikatsioonisüsteeme, mis on kokku sobivad Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni või teiste pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide egiidi all sisse seatud uusimate asjakohaste rahvusvaheliste süsteemidega.

IV LÖPPSÄTTED

Artikkel 8

1. Liige võib käesoleva protokolliga ratifitseerida samaaegselt konventsiooniga või mis tahes ajal pärast selle ratifitseerimist, saates oma ametliku ratifitseerimiskirja Rahvusvahelise Tööbüroo peadirektorile ratifitseerimiseks.

Artiklid 8(2)...12 - tüüpartiklid

Lisa 2:

Mitteametlik tõlge

SOOVITUS KUTSEHAIGUSTE LOETELU, TÖÖÕNNETUSTE JA KUTSEHAIGESTUMISTE REGISTREERIMISE NING TEATAVAKSTEGEMISE KOHTA

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peakonverents,

mille Rahvusvahelise Tööstööbüroo haldusnõukogu on kokku kutsunud üheksakümnendale istungjärgule 3.juunil 2002.a Genfis;

täheldades Tööohutuse ja -tervishoiu 1981.aasta konventsiooni ja soovitusel ning Töö-tervishoiuteenistuste 1985.aasta konventsiooni ja soovitusel sätteid;

täheldades samuti Töövigastushüvitiste 1964.aasta konventsioonile lisatud, 1980.aastal muudetud kutsehaiguste loetelu;

võttes arvesse vajadust tugevdada tööõnnetuste ja kutsehaiguste kindlaks tegemise, registreerimise ja neist teatamise protseduure nende põhjuste kindlaks tegemise eesmärgil, mis kehtestab preventiivabinõud, edendab registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide harmoneerimist ning täiustab tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste puhul hüvitusprotsessi;

võttes arvesse vajaduse kutsehaiguste loetelu ajakohastamise lihtsustatud menetluse järele;

otsustanud vastu võtta teatavad ettepanekud tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise, samuti kutsehaiguste loetelu regulaarse läbivaatamise ja ajakohastamise suhtes (see on istungjärgu päevakorra viies punkt) ja

otsustanud töötada ettepanekute põhjal välja soovitusel,

võtab sel juunikuul kahekümnendal päeval kahetuhanda teisel aastal vastu alljärgneva soovitusel, mida võib nimetada 2002.aasta kutsehaiguste loetelu soovitusel.

1. Tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise süsteemide loomisel, läbivaatamisel ja rakendamisel arvestab pädev asutus 1996.aasta praktilise juhisega tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste registreerimise ja teatavakstegemise kohta, samuti sellealaseid muid praktilisi juhiseid ja juhtnõore, mille Rahvusvaheline Tööorganisatsioon tulevikus heaks kiidab.

2. Konsulterides kõige esinduslikumate tööandjate ja töötajate organisatsioonidega, peaks pädev asutus kehtestama riigi tingimuste ja tavaga kokku sobival viisil ja vajadusel etappide kaupa riigi kutsehaiguste loetelu, mille eesmärgiks on ennetada, registreerida, teatavaks teha ja -kui see on kohaldatav – hüvitada. See loetelu peaks:

(a) ennetamise, registreerimise, teatavakstegemise ja hüvitamise eesmärgil sisaldama vähemalt haigusi, mis on loetletud 1980.aastal muudetud Töövigastushüvitiste 1964.aasta

konventsiooni lisas 1;

(b) võimalikul määral sisaldama muid haigusi, mis mahuvad käesolevale soovitusele lisatud kutsehaiguste loetellu;

(c) võimalikul määral sisaldama lõiku, mis kannab nime „Kahtlusalused kutsehaigused“.

3. Käesolevale soovitusele lisatud loetelu tuleks Rahvusvahelise Tööstööbüroo haldusnõukogu kokku kutsutud ekspertide kolmepoolsete kohtumiste kaudu regulaarselt läbi vaadata ja ajakohastada. Iga sel viisil kehtestatud uus nimekiri esitatakse haldusnõukogule heakskiitmiseks. Heakskiidu korral asendab see eelmist nimekirja ja edastatakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liikmetele.

4. Riigi kutsehaiguste loetelu tuleks läbi vaadata ja ajakohastada, võttes arvesse kõige ajakohasema loetelu, mis on kehtestatud kooskõlas ülaltoodud lõikega 3.

5. Niipea kui see on kehtestatud või läbi vaadatud, peaks iga liige saatma oma riigi kutsehaiguste loetelu Rahvusvahelisele Tööstööbüroole, et hõlbustada käesolevale soovitusele lisatud kutsehaiguste loetelu regulaarset läbivaatamist ja ajakohastamist.

6. Iga liige peaks igal aastal varustama Rahvusvahelist Tööstööbürood laiaulatusliku statistikaga tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste ning, kui see on asjakohane, ohtlike olukordade ja tööteel õnnetuste kohta, et hõlbustada sellise statistika rahvusvahelist vahetamist ja võrdlemist.

Lisa

Kutsehaiguste loetelu

1. Ohuteguritest põhjustatud haigused

1.1. Keemilistest teguritest põhjustatud haigused

- 1.1.1 berülliumist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.2 kaadmiumist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.3 fosforist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.4 kroomist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.5 mangaanist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.6 arseenist ja selle toksiliste ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.7 elavhõbedast ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.8 pliiist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.9 fluorist ja selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.10 süsinikdisulfiidist põhjustatud haigused
- 1.1.11 alifaatsete või aromaatssete süsivesinike mürgistest halogeenühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.12 benseenist või selle mürgistest homologidest põhjustatud haigused
- 1.1.13 mürgiste benseeni või selle homologide nitro- ja aminoühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.14 nitroglütseriinist ja teiste lämmastikhappe estritest põhjustatud haigused
- 1.1.15 alkoholidest, glükoolidest või ketoonidest põhjustatud haigused
- 1.1.16 asfüksiantidest (süsinikmonooksiid, vesiniksüaniid või selle toksilised ühendid, vesiniksulfiid) põhjustatud haigused
- 1.1.17 akrüülnitriilist põhjustatud haigused
- 1.1.18 lämmastikoksiididest põhjustatud haigused

- 1.1.19 vanaadiumist või selle toksilistest ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.20 antimonist või selle toksiliste ühendite põhjustatud haigused
- 1.1.21 heksaanist põhjustatud haigused
- 1.1.22 mineraalhapetest põhjustatud hammaste haigused
- 1.1.23 farmatseutilistest teguritest põhjustatud haigused
- 1.1.24 talliumist või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.25 osmiumist või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.26 seleenist või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.27 vasest või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.28 tinast või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.29 tsingist või selle ühenditest põhjustatud haigused
- 1.1.30 osooni fosgeenidest põhjustatud haigused
- 1.1.31 ärritavatest ainetest (bensokinoon ja teised silma sarvkesta ärritajad) põhjustatud haigused
- 1.1.32 mis tahes muudest keemilistest teguritest, mida ei ole nimetatud eelnevates punktides 1.1.1 - 1.1.31, põhjustatud haigused, kui on tuvastatud töötaja keemiliste teguritega kokkupuute ja põetavate haiguste vaheline seos

1.2 *Füüsikalistest teguritest põhjustatud haigused*

- 1.2.1 mürast põhjustatud kuulmiskahjustus
- 1.2.2 vibratsioonist põhjustatud haigused (lihaste, kõõluste, luude, liigeste, perifeersete veresoonte või perifeersete närvide kahjustused)
- 1.2.3 kõrgenenud õhurõhu tingimustes töötamisest põhjustatud haigused
- 1.2.4 ioniseerivast kiirgusest põhjustatud haigused
- 1.2.5 soojuskiirgusest põhjustatud haigused
- 1.2.6 ultraviolettkiirgusest põhjustatud haigused
- 1.2.7 äärmuslikust temperatuurist põhjustatud haigused (näiteks päikesepiste, külmavõtmine)
- 1.2.8 mis tahes muudest füüsikalistest teguritest, mida ei ole nimetatud eelnevates punktides 1.2.1 – 1.2.7, põhjustatud haigused, kui on tuvastatud töötaja füüsikaliste teguritega kokkupuute ja põetavate haiguste vaheline otseseos

1.3 *Bioloogilistest teguritest põhjustatud haigused*

- 1.3.1 nakkus- või parasiithaigused, mis on saadud kutsealal, kus esineb eriline nakkusrisk

2. Konkreetsete elundsüsteemide haigused

2.1 *Respiratoorsed kutsehaigused*

- 2.1.1. fibrogeense mineraalse päritoluga tolmut põhjustatud pneumokonioosid (silikoosid, antrakosilikoosid, asbestoosid) ja silikotuberkuloosid eeldusel, et silikoos on määrav tegur sellest tuleneva töövõimetuse või surma põhjustamisel
- 2.1.2 kõvasulamite tolmut põhjustatud bronhopulmonaarsed haigused
- 2.1.3 puuvilla, lina, kanepi või agaavi tolmut põhjustatud bronhopulmonaarsed haigused (büssinoos)
- 2.1.4 teatavale tööprotsessile omaste äratuntavate sensibiliseerivate või ärritavate ainete poolt põhjustatud kutseastma
- 2.1.5 siseriiklike õigusaktidega määratud orgaaniliste tolmu sissehingamisest põhjustatud eksogeenne allergiline alveoliit
- 2.1.6 sideroos
- 2.1.7 kroonilised obstruktiivsed kopsuhaigused

- 2.1.8 alumiiniumist põhjustatud kopsuhaigused
- 2.1.9 teatavale tööprotsessile omaste äratuntavate sensibiliseerivate või ärritavate ainete poolt põhjustatud ülemiste hingamisteede kahjustused
- 2.1.10 mingist aineist põhjustatud mis tahes kopsuhaigus, mida ei ole nimetatud eelnevates punktides 2.1.1 – 2.1.9, kui on tuvastatud töötaja antud ainega kokkupuute ja põetava haiguse vaheline otseseos

2.2 *Kutsenahahaigused*

- 2.2.1 füüsikalistest, keemilistest ja bioloogilistest teguritest põhjustatud nahahaigused, mida teised punktid ei hõlma
- 2.2.2 kutsevitiliigo

2.3 *Luu ja lihaskonna kutsehaigused*

- 2.3.1 konkreetsest töötegevusest või töökeskkonnast, kus esinevad teatavad riskifaktorid, põhjustatud luu ja lihaskonna haigused

Sellise tegevuse või keskkonna näideteks on:

- (a) kiired korduvad liigutused
- (b) jõupingutused
- (c) ülemäärane mehhaanilise lihasjõu kontsentratsioon
- (d) ebamugav või sundasend
- (e) vibratsioon

Tööala või keskkonna madal temperatuur võib suurendada riski

3. **Kutsekasvaja**

3.1 *Alljärgnevatest ainetest põhjustatud kasvaja*

- 3.1.1 asbest
- 3.1.2 bensidiin ja selle soolad
- 3.1.3 bisklorometüüleeter (BCME)
- 3.1.4 kroom ja selle toksilised ühendid
- 3.1.5 kivisöetõrv, kivisöepigi või -tahm
- 3.1.6 beeta-naftüülamiin
- 3.1.7 vinüülkloriid
- 3.1.8 benseen ja selle toksilised homoloogid
- 3.1.9 benseeni või selle homoloogide toksilised nitro- ja aminoühendid
- 3.1.10 ioniseeriv kiirgus
- 3.1.11 tõrv, pigi, bituumen, mineraalõli, antratseen või nende ainete ühendid, neid sisaldavad tooted või jäägid
- 3.1.12 koksiahjude heitmed
- 3.1.13 nikli ühendid
- 3.1.14 puidutolm
- 3.1.15 mis tahes teistest ainetest, mida ei ole nimetatud eelnevates punktides 3.1.1 – 3.1.14, põhjustatud kasvaja, kui on tuvastatud töötaja antud ainega kokkupuute ja põetava kasvaja vaheline otseseos

4. **Muud haigused**

4.1 *kaevuri nüstagm*

Lisa 5:

EUROOPA TÖÖNNETUSALANE STATISTIKA (ESAW)

Metodoloogia – 2001 (Väljavõte)

Originaali tiitel: *European statistics on accidents at work (ESAW).
Methodology – 2001 edition. Employment & social affairs.
Health and safety at work. European Commission. Directorate
General for Employment and Social Affairs. Unit EMPL/D.5*

Lühendid

A – Austria (Austria)

B - Belgium (Belgia)

CH – Switzerland (Šveits)

DE - Germany (Saksamaa)

DK - Denmark (Taani)

E - Spain (Hispaania)

EL - Greece (Kreeka)

ESAW – European statistics on accidents at work (Euroopa tööõnnetusalane statistika)

F- France (Prantsusmaa)

FIN – Finland (Soome)

I – Italy (Itaalia)

ILO- International Labour Organisation (Rahvusvaheline Tööorganisatsioon)

IRL - Ireland (Iirimaa)

ISIC - International Standard Industrial Classification (Rahvusvaheline Standardne
Industriaalklassifikatsioon)

L – Luxembourg (Luksemburg)

NACE - Nomenclature générale des Activités économiques des Communautés Européennes
(Euroopa Liidu tõlgendus ISIC klassifikatsioonist)

NL – The Netherlands (Holland)

NO – Norway (Norra)

P – Portugal (Portugal)

S – Sweden (Rootsi)

UK – United Kingdom (Ühendkuningriik)

ESAW-projekti taust ja eesmärgid

ESAW-projekti taust

Raamdirektiiv tervishoiu ja ohutuse kohta töökohal¹ nõudis Komisjonilt tegelemist tööõnnetusalase andmestiku harmoneerimisega. Direktiiv täpsustas, et *“...tööandja peab pidama registrit tööõnnetuste kohta, mis põhjustas töötaja töövõimetuse enam kui kolmeks tööpäevaks”* ning *“koostama vastutavatele asutustele ja kooskõlas siseriiklike seaduste ja/või tavadega raporteid tööõnnetuste kohta, milles said kannatada tema töötajad...”*

Selle alusel käivitati 1990.aastal ESAW-projekt, mille eesmärgiks oli kooskõlastatud andmestik kõigi tööõnnetuste kohta, mis toob kaasa enam kui kolmepäevase töölt puudumise. Eurostat'i ja DG Employment and Social Affairs'i poolt avaldati 1992.aastal *“Metodoloogia Euroopa tööõnnetuste statistika harmoneerimiseks”*². ESAW-projekt on olnud aastatel 1993-1997 statistilise informatsiooni vallas prioriteettegevuste raamprogrammi lahutamatu osa³.

Lisaks kutsus Nõukogu määrus 95/C 168/01⁴ Komisjoni täiendavalt üles *“lõpetama edukalt töökohal toimunud õnnetuste statistika harmoneerimisalane töö”*. Programm tööohutuse, -hügieeni ja -tervishoiu kohta (1996-2000) näeb samuti ette selle projekti elluviimise jätkamist.

Pealegi näeb Euroopa Ühenduse Statistikaprogramm (1998-2002), mis määratleb ühenduse statistika põhivaldkonnad ja -eesmärgid, ette kooskõlastatud andmestiku kehtestamise Euroopa tasandil, et pakkuda vahendeid tervise ja ohutuse seireks töökohal ning regulatsiooni tõhustamiseks selles valdkonnas⁵.

ESAW-projekti eesmärgid

ESAW-projekti eesmärk on *“koguda Euroopa Liidus võrreldavaid andmeid õnnetuste kohta töö ning luua andmebaas”*. Võrreldavad andmed tööõnnetuste kohta on eeldus seiresuundumustele töötervishoius ja -ohutuses Euroopa Liidus ning õnnetuste ärahoidmise edendamiseks nii Euroopa Ühenduse tasandil kui ka üksikutes liikmesriikides.

Eesmärgiks on hankida andmeid suure riskiga rühmade ja majandussektorite kohta ning indikaatoreid nii tööõnnetuste põhjuste kui ka sotsiaalmajanduslike kulutuste kohta. Luua tuleks kooskõlastatud andmestik, pakkumaks vahendeid töötervishoiu ja -ohutuse seireks ning regulatsiooni tõhustamiseks selles valdkonnas.

ESAW-projekti eesmärgiks on ka metodoloogia arendamine, mis oleks võimalikult võrreldav muu rahvusvahelise statistikaga, ning osalemine sellise töö koordineerimises. ESAW'i metodoloogia vastab ILO 1998.aasta resolutsioonile *“Tööõnnetustest põhjustatud töövigastuste statistika”*¹.

Põhimõisted ja -määratlused

ESAW'i I, II ja III järgu andmeid on kogutud vastavalt võrdlusaastatest 1993, 1996 ja 2001. Võrdlusperiood määratletakse kui õnnetusest teatamise aasta. Kõik tööõnnetused, mis

¹ 12.juuni 1989 Nõukogu direktiiv meetmete tarvituselevõtu kohta, toetamaks töötajate töötervishoidu ja tööohutust, OJ L183, 29.06.1989.

² Euroopa Ühenduste Teataja, teema 3, sari E, ISBN 92-826-41007-7, katalooginumber CA-74-92-257-EN-C.

³ 22.juuli 1993 Nõukogu otsus 93/464/EMÜ raamprogrammi kohta prioriteettegevuseks statistilise informatsiooni valdkonnas 1993-1997, OJ L219, 28.03.93.

⁴ OJ C168, 4.07.1995, lk 1-2.

⁵ Nõukogu otsus 99/126/EMÜ Ühenduse 1998-2000.a. statistikaprogrammi kohta, OJ L42, 16.02.99

¹ Vastu võetud tööstatistikute 16.rahvusvahelise konverentsi poolt, Genf, 6.-15.oktoober 1998.

põhjustavad puudumise enam kui kolm *kalendripäeva*², on lülitatud ESAW'i andmestikku. Praktikas tähendab see seda, et tööõnnetus lülitatakse ESAW'i, kui inimene on töövõimetu enam kui kolm päeva ning isegi siis, kui need päevad sisaldavad laupäevi, pühapäevi või muid päevi, kus inimene harilikult ei tööta.

Tööõnnetust defineeritakse "*äkkjuhtumina töö käigus, mis põhjustab kehalist või vaimset kahju*". Definitsioon hõlmab ägedad mürgistusjuhtumid ja teiste isikute ettekavatsetud teod, samuti ka õnnetused, mis leiavad aset töö käigus, kuid väljaspool äriühingu valdusi, isegi siis, kui need põhjustas kolmas osapool; ent välistab tahtlikud enesevigastused, õnnetused teel tööle ja töölt (õnnetused teel, vt lisa F) ning üksnes meditsiinilist päritolu omavad õnnetused ning kutsehaigestumised³. Väljend "töö käigus" tähendab tööalase tegevusega seotud või tööl veedetud ajavahemiku jooksul. See hõlmab liiklusõnnetusi töö käigus.

Surmav õnnetus on määratletud õnnetusena, mis põhjustab kannatanu surma ühe aasta jooksul õnnetusest arvates.

Üksikasjad tööõnnetuse määratluse kohta

Kaasamised

Ülaltoodud tööõnnetuste määratlus hõlmab järgmised õnnetuste liigid (kokkuvõtte tabelis 1).

Liiklusõnnetused ja muud transpordiõnnetused

Liiklusõnnetused töö käigus on lülitatud ESAW'i metodoloogiasse. Liiklusõnnetused puudutavad mitte üksnes inimesi, kelle töötegevus leiab rakendamist peamiselt riigimaanteedel (näiteks veoauto- või bussijuhid), vaid ka neid, kelle kutsealane tegevus tähendab sageli või vahetevahel riigiteedel sõitmist.

Niisugune kutsealane tegevus hõlmab näiteks remontimist, äri- või muud teenindustegevust, mida teostatakse klientide valdustes. See hõlmab ka autoõnnetust – ütlemise – ülemusega, kes mõnikord sõidab töö käigus oma kontorist väliskoosolekule. Selline õnnetus tuleks siiski lugeda tööõnnetuseks, mis tuleb lülitada ESAW'i metodoloogiasse isegi siis, kui õnnetuskoht kuulub tema või kliendi äriühingule, teisele äriühingule või asutusele. Ülalkirjeldatud liiklusõnnetused hõlmavad ka intsidente autoparklates ja äriühingu valduste siseteele.

Väljendit "*tööalase tegevusega seotud või tööl veedetud ajavahemiku kestel*" tuleks seetõttu mõista laiemas tähenduses. Seega tuleks hõlmata ka muud liiki õnnetused riigimaanteel või avalikes kohtades. See puudutab näiteks kõnniteel libisemisi või trepilt kukkumisi või koguni teiste isikute kallaletunge eeldusel, et kannatanu suhtes toimub see töö käigus.

Samuti kehtib see õnnetuste kohta mis tahes transpordivahendis (näiteks metroorong, tramm, laev, lennuk jne). Ka hõlmab see õnnetusi mis tahes transpordivahendite saabumis- ja lähtepunktides (näiteks jaamad, lennujaamad, sadamad jne.) eeldusel, et kannatanu suhtes toimub see töö käigus.

² Raamdirektiiv (artikkel 9) räägib *tööpäevadest*. Kuid ESAW'i metodoloogia puhul on otsustatud, et järgitakse kõige üldisemat praktikat liikmesriikides – s.o töölt puudumise päevade arvutamiseks *kasutatakse kalendripäevi*.

³ Komisjon on välja töötanud *Euroopa kutsehaiguste statistika (EODS, I järk)*, mida rakendatakse alates 2001. võrdlusaastast.

Tähele tuleks panna seda, et tööteel õnnetused, s.o liiklusõnnetused kodu ja töökoha vahelisel teekonnal, ei lülitata ESAW'i metodoloogiasse¹.

Muud õnnetused väljaspool äriühingut

Õnnetused, mis on aset leidnud *mõne teise äriühingu valdustes, millega kannatanul ei ole töösuhet*, tuleks samuti lugeda tööõnnetusteks. Selline tegevus hõlmab kõikvõimalikke koosolekuid ja teenuseid, mis leiavad aset väljaspool äriühingu valdusi eeldusel, et kannatanu suhtes toimub see töö käigus. Ka sisaldab see järgmisi näiteid: õnnetused, mis leiavad aset koosolekute või äriühinguväliste külastuste ajal; õnnetused klientide (äriühing või eraisik) valdustes kaupade kättetoimetamise ajal või siis, kui klientide valdustes pakutakse muid teenuseid nagu parandus, hooldus, käskjalatöö jne; pidevam abi osutamine teises äriühingus või töö käigus toimuv tegutsemine kodus; õnnetused, mille põhjustas kannatanu töötegevusega mitteseotud muu töötegevus jne.

Kokkuvõttes – kõik õnnetused, mis vastavad kõikvõimalikele riskidele, millega töötaja oma töö käigus kokku puutub, lülitatakse ESAW'i metodoloogiasse. Ja see kehtib mitte üksi konkreetsete riskide kohta, millega töötaja tööandja valdustes kokku puutub, vaid ka valdusväliste riskide kohta, millega ta võib töö käigus kokku puutuda (näiteks riigimaanteedel, transpordivahendites või kolmandate osapoolte põhjustatud riskide tõttu). See ei sõltu sellest, kas tööandja suudab või ei suuda ära hoida või osaliselt vähendada nende riskide taset oma valdustest väljapool.

Tabel 1- ESAW'i metodoloogiaga hõlmatud või sellest välistatud õnnetuste tüübid

Õnnetuse tüüp	Hõlmatud
	JAH/EI
Määratlus: <i>“Äkkjuhtum töö käigus, mis põhjustab kehalist või vaimset kahju.”</i>	
Väljend <i>“töö käigus”</i> tähendab <i>“tööalase tegevusega seotud või tööil veedetud ajavahemiku jooksul”</i> .	
Äge mürgistusjuht	JAH
Teiste isikute tahtlikud teod	JAH
Õnnetused avalikes kohtades või transpordivahendites töö käigus:	JAH
Liiklusõnnetused töö käigus (riigimaanteed, autoparklad, teed äriühingu sisevaldustes)	JAH
Muud õnnetused (libisemised, kukkumised, kallaletungid jne) avalikus kohas (kõnnitee, trepid jne) või mis tahes transpordivahendi saabumis- ja lähtepunktides (jaam, sadam, lennujaam jne) töö käigus teel olles	JAH

¹ Sellele vaatamata on kehtestatud ka täiendav andmete kogumine õnnetusjuhtumite kohta teel, mis kasutab sama metodoloogiat nagu ESAW-projekt.

Õnnetused mis tahes liiki transpordivahendis, mida kasutatakse töö käigus (allmaaraudtee, tramm, rong, laev, lennuk jne)	JAH
Õnnetused, mis leidsid aset mõne teise äriühingu valdustes, millega kannatanul ei ole töösuhet, või eraisiku juures töö käigus	JAH
Tahtlikud enesevigastused	EI
Õnnetused teel tööle ja töölt (tööteel õnnetused vt lisa F)	EI
Õnnetused, millel töö käigus on üksnes meditsiiniline päritolu, ning kutsehaigestumised	EI
Inimesed rahva hulgast väljaspool mis tahes töötegevust	EI

Välistused

Ülaltoodud tööõnnetuse määratlus ei hõlma järgmist liiki õnnetusi (kokkuvõtte tabelis 1).

Inimesed rahva hulgast

Õnnetusi inimestega rahva hulgast ei lülitata ESAW'i metodoloogiasse. Isegi siis, kui selline õnnetus leidis aset äriühingu töötegevuse tõttu, ei tohiks seda ESAW'i metodoloogia alusel registreerida tööõnnetusena. See hõlmab õnnetusi töötajatega, kes ei viibi tööl ning on tegevuses, mis ei leia aset nende töö käigus (näiteks külastavad kauplust, valitsusasutust, pank, kindlustust, jaama, sideasutust, haiglat, postkontorit, sadamat, lennujaama jne). Töötaja või tööandja pereliikmed, kes viibivad äriühingus ja saavad õnnetuses kannatada, loetakse inimesteks rahva hulgast ning välistatakse ESAW'i metodoloogiast. See kehtib ka näiteks laste kohta äriühingu lastesõimes.

Õnnetused rangelt loomulikel põhjustel

Tervisekahjustused meditsiinilistel põhjustel välistatakse samuti ESAW'i metodoloogiast. See kehtib näiteks südame või ajuga seotud juhtude või mistahes äkilise haigusseisundi kohta, mis on aset leidnud töö käigus, ent millel *a priori* puudub seos kannatanu töötegevusega ning vigastus seondub üksnes haigusseisundiga.

Sellele vaatamata tuleks sellised juhud välistada ainult siis, kui ei tehta kindlaks muid tööga seotud põhjuslikke elemente. Näiteks, kui müüri-laduja minestas (meditsiiniline põhjus) ning kukkus tellingutelt alla (tööga seotud põhjuslik element), tuleks juhuvigastus lülitada ESAW'i metodoloogiasse. Seda ka siis, kui kukkumine ei oleks aset leidnud ilma töötajapoolse põhjuseta, kuna inimese viibimine tellingul, mis on puhtalt tööga seotud põhjuslik element, suurendas järevalt õnnetuse tagajärgede tõsidust.

Enam kui kolmepäevase töölt puudumisega tööõnnetus

Raamdirektiiv hoidis kinni mõistest "enam kui kolme tööpäevane töölt puudumine". Siiski – kuna suur hulk liikmesriike ei suuda vahet teha tööpäevade ja mittetööpäevade vahel, sest töökatkestused määratakse kindlaks kalendripäevades – ESAW'i jaoks hoiti kinni mõistest "kolm kalendripäeva", s.o lihtsamalt "kolm päeva".

Mõiste “enam” kui kolmepäevane töölt puudumine” on ESAW’i metodoloogiasse rakendatud alljärgneval viisil (kokkuvõtte tabelis 2):

Arvestama peab üksnes kannatanu täistööpäevaseid töölt puudumisi, jättes välja õnnetuse päeva. Järelikult tähendab “enam kui kolm päeva” “vähemalt neli päeva”, mis omakorda tähendab, et hõlmata tuleks vaid õnnetused *töö jätkamisega mitte enne viiendat päeva pärast õnnetust või hiljem*.

Lähtudes sellest, peab “kaotatud päevade arvu” loendama alates neljandast päevast, kui töö jätkamine leiab aset viiendal päeval pärast õnnetust, viiendast päevast, kui töö jätkamine leiab aset kuuendal päeval jne.

Tabel 2- Mõisted “enam kui kolmepäevase töölt puudumisega õnnetused” ning ESAW’i metodoloogia järgi arvestatud “kaotatud päevade” arv

Töö jätkamine	õnnetusega samal päeval	esimesel päeval pärast õnnetust	viiendal päeval pärast õnnetust	kuuendal (ja enam) päeval pärast õnnetust
Õnnetus lülitatakse ESAW’i	EI	EI	JAH	JAH
Kaotatud päevade arv	ei hõlmata	ei hõlmata	4	5 või rohkem

Surmajuhtum töö

ESAW-projektis rakendatud määratlus on selline: “tööõnnetused, mis põhjustavad kannatanu surma aasta jooksul pärast õnnetuse päeva”. Praktikas edastab liikmesriikide enamus need surmajuhtumid töö, mida arvestab siseriiklik statistika.

Tegelikult leiab õnnetute surmade enamus aset kas otsekohe õnnetuse ajal või mõne päeva või nädala jooksul pärast õnnetust.

Muutujate iseloomustus

Üldsissejuhatus süsteemi

Õnnetuse korralikuks kodifitseerimiseks vajatakse kolme liiki põhiinformatsiooni:

- *Informatsioon, et teha kindlaks, kus õnnetus aset leidis, kes sai vigastada ja millal, s.o tööandja majandustegevus; kannatanu kutseala; töösuhteseisund, vanus ja rahvus; ettevõtte kohaliku üksuse geograafiline paiknemine ja suurus; töökeskkond ja tööprotsessid;*
- *Informatsioon, et näidata, kuidas õnnetus aset leidis, mis asjaoludel ning kuidas vigastused tekkisid, s.o juhtum liigendatakse kolme ossa: konkreetne kehaline tegevus, hälve ja kontakti-vigastuse laad ning neile vastavad materiaalsed tegurid.*

- *Informatsioon vigastuste iseloomu ja tõsiduse ning õnnetuse tagajärgede kohta, s.o vigastatud kehaosa, vigastuse liik ja kaotatud päevade arv.*

ETTEVÖTTE

- majandustegevus
- ettevõtte suurus
- geograafiline paiknemine, kuupäev ja kellaaeg

EKSPOSITSIOON

ORGANISEERIMINE

TÖÖTINGIMUSED

- töökeskkond

TÖÖTAJA

- kutseala
- vanus ja sugu
- rahvus
- töösuhteseisund

TÖÖKOHT

- tööprotsessid
- töötamiskoht

SÜNDMUSTE JÄRGNEVUS

- konkreetne kehaline tegevus ning seonduv materiaalne tegur
- hälve ja seonduv materiaalne tegur
- kontakti-vigastuse laad ja seonduv materiaalne tegur

KANNATANU

- vigastuse laad
- vigastatud kehaosa
- kaotatud päevad

Käesolevas trükises esitletava metodoloogia eesmärk on anda üksikasjalik kirjeldus kannatanut iseloomustavatest tunnustest, tema ettevõttest ja vigastustest, samuti ka õnnetuse põhjustanud sündmuste järgnevuse analüüs, et kindlaks määrata Euroopa tasandi ennetuspoliitika.

ESAW'i metodoloogiasse lülitatud muutujad tuuakse ära tabelis 3. Iga muutuja määratlus tuuakse ära allpool.

Muutujad

Tabel 3- ESAW'i andmete registreerimisstruktuur

Muutuja	Karakteristikute arv			
	III astme andmed			I ja II astme andmed
	Kohustuslik miinimum	Vabatahtlik täiendav (1)	Kokku (1)	
Juhtumi number	11		11	11
Tööandja majandustegevus	2	2	4	2
Kannatanu kutseala	2		2	2
Kannatanu vanus	2		2	2
Kannatanu sugu	1		1	1
Vigastuse liik	3		3	3
Vigastatud kehaosa	2		2	2
Geograafiline paiknemine	5		5	5
Õnnetusjuhtumi kuupäev	8		8	8
Õnnetusjuhtumi kellaaeg	2		2	2
Ettevõtte suurus	1		1	1
Rahvus	1		1	1
Töölane seisund	1	2	3	1
Kaotatud päevad	3		3	3
Töötamiskoht	0	1	1	
Töökeskkond(2)	3 või 0 (2)	0 või 3 (2)	3	
Tööprotsess(2)	2 või 0 (2)	0 või 2 (2)	2	
Konkreetne füüsiline tegevus	2 või 0 (2)	0 või 2 (2)	2	
Konkreetsel füüsilisel tegevusel materiaalne mõjur - 2 numbrikohta (=4 karakteristikut)	0	4	4	
Hälve	2		2	
Hälbe materiaalne mõjur - 2 numbrikohta (=4 karakteristikut) (3)	4 või 0 (3)	0 või 4 (3)	4	
Kontakt -vigastuse laad	2		2	
Kontakti-vigastuse laadi materiaalne mõjur - 2 numbrikohta (= 4 karakteristikut) (3)	4 või 0 (3)	0 või 4 (3)	4	
Kaal(4)	9(3.6) (4)			
Karakteristikute üldarv	63 või 64(2)(5)	18 või 17 (2)	81(5)	44

(1) Kui vabatahtlike numbrikohti muutuja jaoks ei kasutata, siis peaksid "0", "00", "000" või "0000" sõltuvalt muutujast osutama vastavale koodile või koodi osale.

(2) Kohustuslik on kodeerida vähemalt üks kolmest muutujast - "Töökeskkond", "Tööprotsess" või "Konkreetne füüsiline tegevus" – (sõltuvalt valikust, kuna "Töökeskkonnal" on kolm ning kahel teisel kaks karakteristikut, siis tegelikult kasutatud karakteristikute arv erineb ühe võrra). Ülejäänud kaks muutujat, mida kohustusliku osa jaoks ei kasutata, on seega vabatahtlikud.

(3) Kohustuslik on kodeerida vähemalt üks kahest muutujast – "Hälbe materiaalne mõjur" või "Kontakti-vigastuse laadi materiaalne mõjur". Järelejäänud muutuja, mida kohustusliku osa jaoks ei kasutata, on seega vabatahtlik.

(4) Kaalul on 9 karakteristikut, sealhulgas 3 kogu arvu ja 6 kümnendkohtade jaoks.

(5) Kui kasutatakse vaid 4 prioriteetse muutuja miinimumi, millest üks on ühe numbrikohtaga (teistel peaks kohustuslikult olema kaks numbrikohta), siis kasutatavate karakteristikute minimaalne koguarv on "63 või 64". Sellele vaatamata peaks andmefaili pikkus olema 81 kohta, sisaldades kõiki muutujaid.

Juhtumi number

Ainukordne juhtumi number peab alati olema olema, et kindlaks teha iga üksik *Eurostat'* i edastatud dokument ning tagada, et iga dokument esindab eri tööõnnetust, vältides topeltarvestust. Juhtumi number on vajalik ka selleks, et leida vastus igale küsitavusele, mis andmete analüüsi käigus toob kaasa otsingu ja üksikdokumendi parandamise. Seda kasutatakse üksnes sisemiselt, seda ei saa kätte mis tahes *Eurostat'* i levitatavatest andmetest. Iga liikmesriik määrab ära juhtumi numbri formaadi, kuid see number ei tohiks võimaldada mis tahes isiku

identifitseerimist. Lisaks peab valitud juhtumi numbri ees paiknema neli kohta aasta jaoks, millal õnnetusest on ametiasutustele teatatud. Märkida tuleks seda, et teatamise aasta (mis on ka ESAW'i andmete arvestusperiood) ei ole tingimata sama, kui aasta, mil õnnetus aset leidis. Sel põhjusel märgivad juhtumi numbri neli esimest kohta kogutud andmete *arvestusaastat*.

Tööandja majandustegevus

Mõiste "tööandja majandustegevus" hõlmab kannatanu kohaliku ettevõtte peamist "majandustegevust". Peategevus määratletakse siin kui kõige tähtsam tegevusliik *suurima töötajate arvu* tähenduses. Kohalik ettevõtlusüksus tähendab äri- ja tööalase tegevuse, farmi, tootja, riigiaktsiaseltsi jne geograafilist paiknemist (vt allpool). See klassifitseeritakse kooskõlas NACE Rev.1 detailversiooniga (4-kohaline tasand). Siiski aktsepteeritakse neljandat numbrikohta väärtusega "0" või kolmandat ja neljandat kohta väärtusega "00", kui on teada ainult 3- või 2-kohalise tasandi kood.

Kannatanu elukutse

Kannatanu elukutse õnnetusjuhtumi ajal klassifitseeritakse kooskõlas ISCO-88 (COM) lühiversiooniga (2-kohaline tasand).

Kannatanu vanus

Vanust tuleks esitada kannatanu vanusena õnnetusjuhtumi ajal. Väärtused alla 10 tuleks sisestada koos nulliga, s.o 7 aastat peab sisestama kui "07".

Kannatanu sugu

Sugu on lihtkategoria muutuja.

Vigastuse liik

Muutuja "vigastuse liik" kirjeldab *füüsilisi tagajärgi* kannatanule, näiteks luumurd, haavad jne. Selle muutuja kohta info kodeerimiseks tuleks kasutada "Vigastuse liigi" ESAW'i klassifikatsiooni 3-kohalist versiooni. Käesolev on uus klassifikatsioon, mida ESAW'i andmestik kasutab alates 1997.aastast vastavalt ülalmainitud ILO soovitusel.

Vigastatud kehaosa

See muutuja kirjeldab *vigastatud kehaosa*. Kasutada tuleks vigastatud kehaosa kohta kehtivat 2-kohalist klassifikatsiooni, mis viidi sisse alates 1995. arvestusaastast. Tervikuna on see kooskõlas ülalmainitud ILO soovitusel. Klassifikatsioon võimaldab vaid ühe valiku, s.o vigastatud kehaosa(de) kirjeldamiseks saab valida vaid ühe koodi. Juhul kui vigastatud on mitu kehaosa, tuleks välja valida kõige tõsisemalt vigastatud koht, näiteks amputatsioon, millele eelnes luumurd ja sellele omakorda haavad. Teisel juhul tuleks klassifikatsiooni asjakohasel tasandil kasutada *mitmikkohta* koodi, näiteks katkine käsi ja jalg. Juhul kui mõjutatud on suurem osa kehas, näiteks põletusest või külmumisest põhjustatud vigastused, tuleks samuti kasutada mitmikkohta koodi.

Õnnetusjuhtumi geograafiline asukoht

Muutuja "geograafiline asukoht" all mõistetakse *territoriaalüksust*, kus õnnetus aset leidis. Kasutada tuleks NUTS' i klassifikatsiooni konkretiseeritud taset Lisas B (NUTS 95 versioon, mis sisaldab 1998.aasta muudatusi). See klassifikatsioon kirjeldab kõnesolevat riiki ja selle riigi määratletud regioone.

Õnnetusjuhtumi kuupäev

See muutuja kirjeldab *kuupäeva, millal õnnetusjuhtum aset leidis*. See on numbriline muutuja, mis on määratletud kui aasta, kuu ja päev (YYYYMMDD).

Õnnetusjuhtumi kellaaeg

See muutuja kirjeldab kellaaega, millal *õnnetusjuhtum aset leidis*. See on numbriline muutuja, mis kirjeldab täistunde (HH), näiteks kell 2 pärastlõunal antakse kui 14, milline hõlmab ajavahemikku kella 14.00-st kuni 14.59-ni.

Ettevõtte suurus

Ettevõtte suurus määratletakse siin *töötajate arvuna* (täisajaekvivalentne), kes töötavad kannatanu ettevõtte *kohalikus üksuses*. Kohaliku üksuse spetsifikatsiooni vt palun allpool.

Kannatanu rahvus

Muutujat defineeritakse kui *kodakondsuse riiki*. Kui inimesel on rohkem kui üks kodakondsus, tuleks kasutada selle riigi kodakondsust, kus inimene on õnnetusjuhtumist teatanud.

Kannatanu töösuhteseisund

See muutuja puudutab kannatanu töösuhteseisundit (professionaalset seisundit), näiteks töötaja, füüsilisest isikust ettevõtja, peretöötaja jne. Kui info on teada, määratakse töötajate puhul (1.numbrikoht = 3) 2.numbrikohaga kindlaks, kas töö on alaline (määramata ajaga tööleping) või mitte (ajutine tööleping määratud tähtajaga) või 3.numbrikohaga, kas on täis- või osaaajatöö. Puuduvaid väärtusi võib aktsepteerida ("000"), samuti ka osaliselt puuduvaid 2. ja/või 3.numbrikoha väärtusi (300, 301, 302, 310 ja 320).

Töö pidevuse mõiste, millega tuleb arvestada, on esitatud *Tööjõu-uurimuses (Labour Force Survey)* (45.veerg "Töö pidevus") :

"Suuremas osas liikmesriikides tugineb enamik töökohti kirjalikul töölepingul. Ometi eksisteerivad sellised lepingud mõnes riigis vaid erijuhtude jaoks (näiteks avalikus sektoris, praktikantide või muude isikute jaoks, kes teevad ettevõttes läbi ametliku väljaõppe). Seda erinevat institutsionaalset korda arvestades kirjeldavad mõisted "ajutine töö" ja "piiratud kestusega tööleping" (nagu ka "alaline töö" ja "määramata kestusega tööleping") olukordi, mida võib erinevate institutsionaalsete struktuuride tingimustes pidada sarnaseks.

Töö võib lugeda ajutiseks, kui nii tööandja kui ka töötaja mõistavad, et töösuhte lõpetamine määratakse kindlaks selliste objektiivsete tingimuste kaudu nagu kindla kuupäeva saabumine, töö loovutamine teisele töötajale, keda ajutiselt oli asendatud, või tema tagasitulek. Piiratud kestusega töölepingu puhul mainitakse töösuhte lõpetamise tingimused üldiselt töölepingus.

Neisse rühmadesse lülitatakse ka hooajalise tööga isikud, kes on tööle võetud tööhõivebüroo või -asutuse kaudu ning "üüritud" mingi "tööülesande" (ajutise) tegemiseks välja kolmandale osapoolle ning konkreetsete koolituslepingutega isikud.

Kui töösuhte või töölepingu lõpetamiseks ei ole olemas mingeid objektiivseid kriteeriume, tuleks see lugeda alaliseks või määramata kestusega töö kilda".

Täisaja/osaaja mõiste tarvis, seondudes *Tööjõu-uurimuse* (44.veerg "Täisaja ja osaaja erinevus") ja Euroopa Ühenduse leibkonnapaneeeli (ECHP) indikatsioonidega, tuleks pidada ainsaks kindlaks osaaja- ja täisajatöö vaheliseks künniseks 30 nädalatundi (näiteks 6 tundi nädalas 5-l päeval või 7,5 tundi päevas 4-l päeval). Ehkki see künnis jääb ometi paindlikuks, sest mõned konkreetsete kutsealade nagu õpetajad saavad pidada täisajaga töökohta väga väikese arvu loengutundidega ning, vastupidi, mõnedel oskustöö või käsitööstuse kutsealadel võib tööaeg olla tunduvalt pikem keskmisest. Kui infot hangitakse õnnetusjuhtumi teatisest, kogutakse tegelikult ettevõttele iseloomuliku "täisaja" ja "osaaja" tähendust.

Kaotatud päevad

Muutuja "kaotatud päevad" tähendab *kalendripäevade arvu*, millal kannatanu on tööõnnetuse tõttu *töövõimetu*. See arv antakse kolmekohalist tasemeformaatit kasutades. Kui see info on kättesaadav ainult kaotatud päevade liigitusklassi kasutades, tuleks kasutada kuut liigitusklassi koodidega A01 kuni A06. Sellele vaatamata tuleb kaotatud päevade arvu arvestada kooskõlas ESAW'i metodoloogiaga, mis tähendab, et arvesse tuleks võtta üksnes tööõnnetused, kus inimene on töövõimetu *enam kui kolm täiskalendripäeva*. Püsiva töövõimetuse (997) ja surmava õnnetuse (998) määramiseks peaks kasutama erikoode. Kaotatud päevi enne püsiva töövõimetuse ja surmava õnnetuse kindlakstegemist ei võeta sel juhul arvesse.

Kohaliku ettevõtte määratlus

Käesolev määratlus on kooskõlas muutujatega "Tööandja majandustegevus" ja "Ettevõtte suurus". Kui alljärgnev mõiste "kohalik ettevõtte" ei ole riigis otseselt kohaldatav, tuleks selle asemel kasutada siseriiklikku määratlust.

"Kohaliku üksusena" tuleb mõista *geograafiliselt identifitseeritud asukohta*, kus tööd peamiselt tehakse või – nagu öeldakse – millel see tugineb. Kui inimene teeb tööd rohkem kui ühes kohas (transport, ehitus, hooldamine, järelevalve, rändtöö) või kodus, loetakse kohalikuks üksuseks töökoht, kust *tulevad juhised* või *kust tööd korraldatakse*.

Tavaliselt on see üksikhoone, hoone osa või enamikul juhtudel iseseisev hoonete rühm. Kohalik ettevõtte on järelikult grupp ettevõtte/ettevõtlusüksuse töötajaid, kes geograafiliselt paiknevad samas asukohas.

Geograafiliselt identifitseeritud asukohta tuleb tõlgendada rangelt: kaks üksust, mis kuuluvad sama ettevõtte erinevate asukohtade juurde (isegi kui need kohalikud üksused asuvad teineteisele väga lähedal), tuleb lugeda kaheks kohalikuks üksuseks.

Ehkki üks kohalik üksus võib levida üle mitme külgneva haldusterritooriumi. Pealegi määratakse üksuse piirid kindlaks ehituskruundi piiridega, mis tähendab näiteks seda, et piiridest läbi jooksev riigimaantee ei lõhu piiride pidevust.

Töötamiskoht

See muutuja identifitseerib kannatanu poolt õnnetusjuhtumi ajal hõivatud töökoha või -posti tavalise või, vastupidi, juhusliku iseloomu. See ei võta arvesse töö alalisust või ajutisust (vt eespool muutuja "Töösuhteseisund").

Mõistet "tavaline töötamiskoht" tuleks mõista kitsendavas tähenduses – see asub alati kohaliku ettevõtte valduste sees: kindlaksmääratud töötamiskoht töökojas, tsehhis, büroos ning üldisemalt tööandja kohaliku üksuse valdustes.

Mõistet "juhuslik töötamiskoht" kasutatakse laiemas tähenduses ning see hõlmab:

- töid, mille jaoks töötamiskoht on "mobiilne" (veoautojuht, ehitustööline, montöör, remontija, politseinik, öövaht, tänavapühkija jt);
- juhuolukordi harilikult kindlal töötamiskohal töötavate inimeste jaoks:
 - juhuslik teekond tööandja huvides;
 - konkreetne käik tööandja huvides väljapoole tavalist kohalikku üksust kliendi või teise äriühingu valdustesse (koosolek, komandering, ärivestlus, paigaldamine või parandamine jne);
- ajutine määramine kindlale, kuid varasemast erinevale töötamiskohale või kohalikku üksusesse, mis erineb tavalisest (sealhulgas töötamiskohad, kus töötatakse mitu päeva või nädalat), ent mis ei ole kindel töökoht (ettevõtte töötaja või tööhõivebüroo või äriasiutuse poolt värvatud isiku ajutine määramine tööle teise äriühingu valdustes, tähtsad hooldustööd kliendi valdustes, kaugtöö jne).

Töökeskkond

Seda kirjeldatakse nimisõnaga.

Töökeskkond on töökoha, tööpiirkonna või tööpaiga tüüp, kus kannatanu just enne õnnetusjuhtumit viibis või töötas.

See on töökoht, tööterritoorium või üldine keskkond, kus toimus õnnetusjuhtum.

Tööprotsess

Seda kirjeldatakse nimisõnaga (aga see on tegevus, mida saaks kirjeldada ka verbiga).

Tööprotsess on töö põhitüüp, mille ülesannet (üldtegevust) täitis kannatanu õnnetusjuhtumi ajal.

See kirjeldab töö põhitüüpi, mida kannatanu tegi õnnetusjuhtumi ajal ega ole kannatanu kutseala ega tema täpne konkreetne füüsiline tegevus õnnetusjuhtumi hetkel. See on laias mõttes kirjeldus töö liigist ja ülesandest, mille kannatanu võttis ette ajavahemiku jooksul, mis lõppes õnnetusjuhtumi hetkel.

Konkreetne füüsiline tegevus

Seda kirjeldatakse verbiga, kuigi üheosalised koodid formuleeritakse üldise nimisõnana, mis kirjeldab seda tegevust.

Tegevus, mida kannatanu viis läbi just enne õnnetusjuhtumit.

See on kannatanu täpne konkreetne füüsiline tegevus õnnetusjuhtumi hetkel, s.o täpisealt see, mida kannatanu teeb õnnetusjuhtumi hetkel. See hõlmab vaid lühikest ajavahemikku.

Konkreetse füüsilise tegevuse materiaalne mõjur

Seda kirjeldatakse nimisõnaga.

Peamine materiaalne mõjur on ühenduses või seondub kannatanu konkreetse füüsilise tegevusega just enne õnnetusjuhtumit.

Konkreetse füüsilise tegevusega ühenduses olev materiaalne mõjur kirjeldab tööriista, objekti või instrumenti, mida kannatanu kasutas, kui õnnetusjuhtum toimus. Materiaalne mõjur võib olla või mitte olla õnnetusjuhtumiga seotud. Aga juhul, kui eksisteerib mitu konkreetse füüsilise tegevusega seotud materiaalset mõjurit, tuleb registreerida õnnetusjuhtumi või vigastusega kõige tihedamalt seotud materiaalne mõjur.

Hälve

Seda kirjeldatakse nimisõnaga (kuid on tegevus, mida saaks kirjeldada ka verbiga).

Viimane normaalsusest hälbiv ja õnnetusjuhtumi põhjustav sündmus.

See on ebanormaalse sündmuse kirjeldus, s.o hälve normaalsest tööprotsessist. Hälve on sündmus, mis vallandab õnnetusjuhtumi. Kui tegu on sündmuste ahelaga, tuleb registreerida viimane sündmus (hälve, mis on vigastavale kontaktile ajaliselt lähim).

Hälbe materiaalne mõjur

Seda kirjeldatakse nimisõnaga.

Hälbiva sündmusega ühenduses olev või seotud peamine materiaalne mõjur.

Hälbega seotud materiaalne mõjur kirjeldab tööriista, objekti, instrumenti, mis on seotud ebanormaalse sündmusega. Kui (viimase) hälbega on seotud mitu materiaalset mõjurit, tuleks registreerida viimane asjasse segatud materiaalne mõjur, s.o vigastavale kontaktile ajaliselt lähim mõjur.

Kontakt – vigastuse laad

Seda kirjeldatakse nimisõnaga (kuid on tegevus, mida saaks kirjeldada ka verbiga).

Seda võib kutsuda ka vigastuse laadiks.

Kontakt, mis vigastas kannatanut.

See kirjeldab, kuidas materiaalne mõjur kannatanule haiget tegi (füüsiline või vaimne trauma) ja vigastuse põhjustas. Kui eksisteerib mitu "kontakti-vigastuse laadi", registreeritakse see, mis põhjustas kõige tõsisema vigastuse.

Kontakti-vigastuse laadi materiaalne mõjur

Seda kirjeldatakse nimisõnaga.

Peamine materiaalne mõjur, mis on ühenduses või seotud vigastava kontaktiga.

Kontakti-vigastuse laadiga seotud materiaalne mõjur osutab tööriistale, objektile või instrumendile, millega kannatanu sattus kontakti, või vigastuse psühholoogilisele laadile. Kui vigastusega on seotud mitu materiaalset mõjurit, tuleb registreerida kõige tõsisema vigastusega seotud materiaalne mõjur.

Kaal

Kaalumismenetlust rakendatakse III järgus, lahendamaks olukord liikmesriikidega, kes kodeerivad ESAW'i III järgu muutujad vaid tööõnnetuste siseriikliku valimi tarbeks. Sama muutujat saaks kasutada ka teatavakstegemise tasandile osutamiseks. Kaalumisprotseduur määratletakse 2001.aasta jooksul koos liikmesriikidega.

Andmete standardimise indikaatorid ja meetodid

Esinemissagedus

ESAW'i metodoloogia vaatab kahte tööõnnetusindikaatori põhitüüpi: õnnetusjuhtumite arvu ja esinemissagedust. Endastmõistetavalt tuleb õnnetusjuhtumite arv viia vastavusse tööhõives olevate inimeste võrdlusrühmaga (inimesed, kes taluvad tööõnnetusriski), et teha kindlaks esinemissagedus (sagedus). Peamiselt nähakse need ette majandustegevuse jaoks, mida hõlmab ESAW'i andmestik kõigi liikmesriikide kohta ("üldtööstusharud", vt tabel 7 "ESAW'i 1998.aasta andmestik: tööstusharud, mis on hõlmatud siseriikliku aruandlussüsteemiga" ning osa "Võrdlusrühm" allpool).

Esinemissagedust defineeritakse kui tööõnnetuste arvu 100 000 tööhõivelise inimese kohta. Selle saab välja arvutada Euroopa, liikmesriigi või mis tahes analüüsitava alarühma kohta vastavalt ühele või mitmele ülaltoodud muutujale, mis iseloomustavad õnnetusjuhtumit kannatanut (majandustegevus, iga jne). Selle võib kindlaks määrata kõigi õnnetuste ja analüüside kohta vastavalt ühele või mitmele ülaltoodud muutujale, mis iseloomustavad õnnetusjuhtumit (vigastatud kehaosa jne). Surmajuhtumite ja õnnetuste jaoks, mis põhjustavad enam kui kolmepäevase puudumise, arvutatakse eraldi esinemissagedused.

Lisaks arvutatakse välja täiendav surmajuhtumite esinemissagedus Euroopa tasandil, mis *väljastab liiklusõnnetused*, pakkumaks võrreldavaid esinemissagedusi kõigile liikmesriikidele. Vajadus tuleneb tõsiasjast, et mõnes liikmesriigis ei registreerita töö käigus toimunud liiklusõnnetusi tööõnnetustena. Liiklusõnnetustest põhjustatud surmajuhtumid esindavad aga olulist osa surmajuhtumite arvust. Seetõttu, sagedusi sel viisil täpsustamata, oleksid riikide surmajuhtumite esinemissageduse võrdlused vildakad. See kehtib ka õnnetuste kohta töö käigus mis tahes transpordivahendiga teel olles, millised on sellest täpsustatud surmajuhtumite sagedusest samuti välja jäetud.

Märkida tuleks, et liikmesriigid kasutavad analüüsiks üksnes seda täpsustatud surmajuhtumite esinemissagedust.

Standardvalem on järgmine:

$$\text{Esinemissagedus} = \frac{\text{Õnnetuste arv (surmavad või mitesurmavad õnnetused)}}{\text{Tööga hõivatud inimeste arv uuritavas rühmas}} \times 100\,000.$$

Parandustegurid ja standardimisemeetodid

Korrigeerimine

Liikmesriikide jaoks, kus enam kui kolmepäevase puudumisega tööõnnetustest tehakse teatavaks vaid osaliselt, hinnatakse teatavastegemise tasandit peamiselt nende liikmesriikide majandusharude analüüsi kaudu. Nende teatavastegemise tasandite alusel korrigeerib Eurostat esitatud õnnetusjuhtumialast andmestikku ja tuletab selle alusel toimunud tööõnnetuste hinnangulise arvu.

Standardimine

Tõsi on see, et tööõnnetuste sagedus mõnes tööstusharus on palju suurem võrreldes teistega. Seetõttu mõjutab riigi majandusstruktuur tööõnnetuste kogusagedust, sõltudes kõrge riskiastmega sektorite osakaalust. Näiteks riigil, kus kõrge riskiastmega tööstusharud nagu põllumajandus, ehitus või transport esindavad teise liikmesriigiga võrreldes suuremat osa kogutööjõust, ent õnnetusjuhtumite sagedus igas tööstusharus on samasugune, oleks suurem üldine siseriiklik esinemissagedus.

Et korrigeerida seesugust efekti, arvutatakse igale liikmesriigile välja tööõnnetuste "standarditud" arv 100 000 töötava inimese kohta, andes igale tööstusharule siseriiklikul tasandil samasuguse kaalu nagu Euroopa Liidus ühtekokku ("*standarditud*" *esinemissagedus*). Käesolevas ESAW'i trükises kasutatakse tööõnnetuste puhul sellist standardimismeetodit, mida loodetakse tulevikus parandada. Sõltuvalt liikmesriikide poolt pakutava info usaldusväärsusest ja hõlmatuses, saaks rakendada alljärgnevat täiustusi:

- tööstusstruktuuride standardimine sektorite (NACE alasektor või divisjon) kaupa, mitte üksnes koondatud NACE-tööstusharude (harude) järgi; tõepoolest, sektorite suhteline osakaal põhitootmisharude piires erineb ka riigiti, samal ajal kui riskiastmed erinevad sektorite vahel oluliselt;
- standardimine kooskõlas tööaja ning järelikult ka riski ekspositsioonijaga (osaajatöö, lühiajalised lepingud, töö seaduslik vältus jt), mis riigiti varieerub;
- võimalik, et standardimine vanuse ja soo järgi.

Andmete kogumine ja harmoneerimine

Teatavakstegemise protseduurid liikmesriikides

Kindlustusel põhinevad ja mittepõhinevad süsteemid

Eurostat saab ESAW'i andmestiku liikmesriikide siseriiklike registrite või teiste siseriiklike asutuste käest, mis vastutavad andmete kogumise eest tööõnnetuste kohta. ESAW'i andmestik on seotud *toimumisega* ja tugineb liikmesriikide *haldusallikatel*. Võrrelnud ülevaateid, sõltuvad ESAW'i andmestiku harmoneerimise väljavaated operatiivsetest teatavakstegemise protseduuridest, võimalusest modifitseerida neid või kohandada oma andmestik ESAW'i mõistete ja spetsifikatsioonidega.

Erinevates Euroopa Liidu liikmesriikides võib kindlaks teha peamiselt kahte liiki teatavakstegemise protseduure. *Kindlustusel põhinevatel süsteemidel*, milliseid võib leida 10-s liikmesriigis, eksisteerivad teatavakstegemise protseduurid, mis tuginevad peamiselt õnnetusjuhtumist teatamisel olukorrast olenevalt kas avalik- või eraõiguslikule kindlustusandjale. Teisest küljest tuginevad viie teise liikmesriigi (Taani, Iirimaa, Holland, Rootsi ja Ühendkuningriik) teatavakstegemise protseduurid töandja õiguslikul kohustusel teatada õnnetusjuhtumitest asjaomastele siseriiklikele ametiasutustele, milleks tihti on *riigi tööinspeksioon*. Norra, mis samuti annab andmeid *Eurostat*ile, kuulub viimatinimetatud rühma. Sveits, millel on kindlustusel tuginev süsteem, kaalub ESAW'i andmestiku hankimist tulevikus.

Kindlustusel tuginevates süsteemides sõltub tööõnnetustest tuleneva arstiabi andmine või selle eest tasumine ning rahaliste toetuste maksmine (igapäevane abiraha, vajadusel üür jne) õnnetuse avalik- või eraõiguslikule kindlustusandjale teatamisest. Lisaks on paljudes nendes riikides tööõnnetuskindlustuse õigusaktide alusel makstavad toetused suuremad kui väljaspool tööd toimunud õnnetuste puhul. Seega eksisteerib tööõnnetusest teatamiseks kindlustusel tuginevates süsteemides töandja ja töötaja jaoks *majanduslik ajend*. Tänu neile erinevatele teguritele on tööõnnetusest raporteerimise tase kindlustusel tuginevates süsteemides üldiselt väga kõrge, see arvatakse olevat umbes 100 protsenti.

Viiel teisel liikmesriigil on üldiselt universaalne sotsiaalkindlustusega "hõlmatuse" süsteem. Sellistes süsteemides ei sõltu tööõnnetuse kannatanule antavad toetused õnnetuse eelnevast teatavakstegemisest, välja arvatud eritoetused, mida makstakse kõige tõsisemate õnnetuste eest (üüriraha püsiva töövõimetuse eest jt). Järelikult ei ole kindlustusel mittetuginevates süsteemides majanduslik ajend tööõnnetustest teatamiseks väga tugev. Hoolimata sellest eksisteerib töandja jaoks õiguslik kohustus tööõnnetusest teatada. Praktikas raporteeritakse tegelikult vaid osadest tööõnnetustest, ja süsteemidel, mis tuginevad töandja kohustusel teatada tööõnnetustest ametiasutustele, on kõigest keskmine teatavakstegemise tase – kõik majandusharud koos võetult küünib see tavaliselt keskmiselt 30-50 protsendini (vt tabel 9).

Siseriiklike teatavakstegemise protseduuride hindamine

Andmeallikate esialgne hindamine on erinevatest liikmesriikidest saadud andmete õige tõlgendamise eeldus. Nagu ülal mainitud, on eriti oluline arvestada siseriiklike teatavakstegemise protseduuride erinevustega. Detailne hindamine tehakse hindamisküsimustiku abil. Riigi vastused sellele küsimustikule edastatakse koos iga-aastase ESAW'i andmestikuga *Eurostat*ile.

Hindamisküsimustikuga hõlmatud põhiküsimused on järgmised:

- tööõnnetuse määratlus;
- rühmade hõlmatus;
- teatavakstegemise tasand;

Tööõnnetuse *määratlus*, iseäranis teatavaks tehtud surmavate ja mittesurmavate õnnetuste *kategooriad*, võivad riigiti kergelt varieeruda (tabelid 4 ja 5). Näiteks mõnede teatavakstegemise protseduuride puhul registreeritakse surmajuhtum surmajuhtumina üksnes siis, kui kannatanu suri teatud ajavahemiku jooksul pärast õnnetuses saadud vigastust. **Mõnes liikmesriigis hõlmatakse kõik mittesurmavad õnnetused, hoolimata sellest, kas kannatanu puudus või ei puudunud töölt.**

Samuti küsitakse, kas teatud *tüüpi* õnnetusjuhtumid lülitatakse esitatud andmestikku või jäetakse sealt välja. Näiteks liiklusõnnetused (tabel 8) või õnnetusjuhtumid inimestega rahva hulgast.

Küsimustiku teine osa puudutab siseriikliku andmestikuga *hõlmatud rühmi* (töösuhteseisundi, majandustegevuse ja kutsealase rühma järgi). See informatsioon on väga oluline selleks, et teha sageduse arvutamiseks kindlaks vastav võrdlusrühm (tabelid 6 ja 7).

Eurosta’ile tuleks samuti esitada siseriikliku *teatavakstegemise tasandi* hindamine õnnetusjuhtumi kategooria, majandustegevuse, elukutse, töösuhteseisundi ja ettevõtte suuruse järgi (tabel 9). Küsimustik hõlmab küsimusi ka *kohaliku ettevõtte* siseriikliku mõiste kohta, kuid need tulemused ei ole lülitatud sellesse trükisesse.

Praeguste siseriiklike teatavakstegemise protseduuride hindamistulemused tuuakse ära allpool.

ESAW’i harmoneeritud andmestiku kogumine

Hoolimata erinevustest siseriiklikes teatavakstegemise protseduurides ja nendega hõlmatuses, **toovad kõik liikmesriigid oma siseriiklikust andmestikust esile informatsiooni vastavalt ESAW’i metodoloogiale**, selle tööõnnetuse määratlusele jne, esitamaks ESAW’i andmestik *Eurosta*’ile. Iseäranis annavad nad andmeid ainult üle kolmepäevaste juhtude kohta, jätavad välja üksnes meditsiinilise päritoluga õnnetused jne.

Mis puutub majandussektorite hõlmatusse, siis erinevused säilivad endiselt, ent *Eurostat* harmoneerib analüüsid, võttes arvesse juhtumid ainult 9-s “üldises” tööstusharus (vt tabel 7). Sama käib surmajuhtumite arvestamise kohta *Eurosta*’i poolt, kus kõigi liikmesriikide liiklusõnnetused on välja jäetud.

Lõpetuseks, ja see puudutab liikmesriike, kellel ei ole kindlustusel põhinevat süsteemi - *Eurostat* arvutab liikmesriikide poolt hinnatud ja *Eurosta*’ile antud teatavaks tehtud juhtude arvu ja detaile teatavakstegemise tasandi järgi (ajakohastatud analüüs majandusharude kaupa) toimunud õnnetusjuhtumite arvu (vt tabel 9).

Tööõnnetuse määratlus

Mittesurmavad õnnetused

Teatavaks tehtava tööõnnetuse määratlus ulatub ükskõik missugusest tööõnnetusest (olenemata sellest, kas see põhjustas töö katkestamise või mitte) kuni kolm päeva ületava miinimumpuudumiseni. Nagu nähtub allpool tabelist 4, hõlmavad liikmesriigid üle kolmepäevase töölt puudumisega õnnetusjuhtumeid, mis on ka ESAW’i projekti määratlus.

Tabel 4. Euroopa Liidus teatavakstehtavate mittesurmavate õnnetuste kategooriad

Õnnetusest tuleb teatada juhul, kui:	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	NO
töölt puudumist või selle jätkamist õnnetuse päeval ei esine	+	-	+(1)	+	+	+	-	-	+	-	+	+	-	+	-	+
tööd jätkatakse esimesel, teisel või kolmandal päeval pärast õnnetuspäeva	+	+	+(1)	+	+	+	-	-	+	-	+	+	-	+	-	+
tööd jätkatakse neljandal päeval pärast õnnetuse päeva		+	+(1)	+	+	+	+	-	+	-	+	+	+	+	-	+
tööd jätkatakse viiendal päeval või hiljem pärast õnnetuse päeva	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+

Muud

(2)

(1) Alla nelja päeva puudumisega õnnetusjuhtumid hõlmatakse kompensatsioonisüsteemiga, kuid ei lülitata siseriiklikku statistikasse.

(2) NL (Holland): raporteeritakse üksnes "tõsistest vigastustest".

(3) Töölt puudumiseta õnnetusjuhtumid või alla nelja päeva töölt puudumisega õnnetusjuhtumid (töö jätkamine alates samast päevast kuni neljanda päevani pärast õnnetusjuhtumi päeva) ei hõlmata ESAW'i metodoloogiaga ega lülitata liikmesriikide poolt ESAW'i andmestikku.

Märkus: + = jah, tehakse teatavaks

- = ei, ei tehta teatavaks

Arvatakse, et üle kolme päeva töölt puudumisega õnnetusjuhtumitel on kõrgem teatavakstegemise tase kui alla kolmepäevastel õnnetustel. ESAW'i metodoloogia arvestab vaid üle kolme päeva töölt puudumisega (töö jätkamine viiendal päeval või hiljem pärast õnnetuse päeva) õnnetusjuhtumeid.

Surmajuhtumid

Surmajuhtumitest tuleks põhimõtteliselt teatada kõigis liikmesriikides. Kuigi mõned riigid registreerivad õnnetuse surmajuhtumina siis, kui kannatanu suri teatud ajavahemiku jooksul pärast õnnetuses saadud vigastust. Õnnetusest kui surmajuhtumist teatamine kõigub registreerimisprotseduuridest, kus õnnetus registreeritakse statistikas surmajuhtumina, kui kannatanu suri *samal päeval* (Holland) või 30 päeva piires pärast õnnetusjuhtumit (Saksamaa), kuni juhtumiteni, kus *mingit ajalimiiti ei kehtestata* (B, GR, F, I, L ja S). Muude liikmesriikide jaoks on ajalimiit ühe aasta piires õnnetusjuhtumi päevast arvates (vt tabel 5).

Tabel 5. Euroopa Liidus teatavaks tehtavate surmavate tööõnnetuste kategooriad

Õnnetused registreeritakse surmajuhtumitena juhul, kui kannatanu suri:	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	NO
aasta jooksul pärast õnnetuse päeva	+	+	+(1)	+	+(2)	+	+	+	+	-	+	+	+	+	+	+
mis tahes ajal pärast õnnetuse päeva	+	-	+(1)	+	-	+	-	+	+	-	+	-	-	+	-	-
pärast eelnevalt alaliselt töövõimetuks tunnistamist	+	-	+(1)	+	-(3)	+(4)	+	+	-	+(4)	-	+	+(4)	-	+	+(4)
muud			(1)							(5)						

(1) D (Saksamaa): ainult need õnnetused, kus surm saabus 30 päeva jooksul pärast õnnetusjuhtumit, lülitatakse siseriiklikku statistikasse ja ESAW'i andmestikku.

(2) E (Hispaania): surmajuhtumid hüvitatakse ja lülitatakse statistikaandmestikku vaid siis, kui kannatanu suri 18 kuu jooksul pärast õnnetuse päeva

(3) F (Prantsusmaa): surm tööõnnetuse tagajärjel, mis leidis aset pärast alaliselt töövõimetuks tunnistamist, hõlmatakse küll kindlustusega, kui see toimus töövigastuse tõttu, ent surmajuhtumina seda statistikasse ei lülitata

(4) IRL, P & UK (Iirimaa, Portugal, Ühendkuningriik): surm tööõnnetuse tagajärjel, mis leidis aset pärast alaliselt töövõimetuks tunnistamist, lülitatakse statistikasse üksnes siis, kui see toimus aasta jooksul pärast õnnetuse päeva

(5) NL (Holland): registreeritakse vaid "äkksurmad".

Märkus: + = jah, tehakse teatavaks - = ei, ei tehta teatavaks

Siseriikliku teatavakstegemise süsteemiga hõlmatud rühmad

Kõik rühmad või sektorid tuleks põhimõtteliselt hõlmata siseriiklike õigusaktide või muu seadusandliku korraga, mis kooskõlas seadusega nõuavad ametiasutuste, samuti era- või avalik-õiguslike kindlustusasutuste teavitamist tööõnnetustest. Kuid mitte kogu andmestikku ei koguta statistilistel eesmärkidel. Andmestikku kas peetakse formaadis, mis ei võimalda statistilist analüüsi või andmefailid pole hetkel ESAW-projekti jaoks kättesaadavad. Sel põhjusel tuleks terminit *hõlmatus* mõista alljärgnevas, kui *tegelikult Eurostat'i saadetud õnnetusjuhtumite andmestiku hõlmatus* vastavalt ESAW'i metodoloogiale.

Füüsilisest isikust ettevõtjate ja peretöötajate hõlmatus

Rühmade hõlmatus varieerub liikmesriigiti. Mõni siseriiklik teatavakstegemise süsteem ei hõlma füüsilisest isikust ettevõtjaid ja peretöötajaid. Iseäranis mõjutab füüsilisest isikust ettevõtjate hõlmatus puudus põllumajandussektorit. Pealegi mõjutab mõne liikmesriigi, millel on suur füüsilisest isikust ettevõtjate rühm, nagu Kreeka, andmestiku hõlmatus selle rühma välistamine teatavakstegemise ja registreerimise protseduuridest. Tabelis 6 esitatakse siseriiklike teatavakstegemise süsteemidega hõlmatud rühmad töösuhteseisundi järgi.

Tabel 6. Siseriiklike teatavakstegemise süsteemidega hõlmatute töösuhteseisund(1)

	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	NO
Töötajad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+(2)	+	+	+	+	+(3)	+
	-	+	*	-	*(4)	-	-	+	+	-	+	-	*	+	+(3)	*(4)
Füüsilisest isikust ettevõtjad																
Peretöötajad	-	+	*	-	*(4)	-	+	+	+	-	*(4)	-	-	+	+(3)	*(4)

(1) Hõlmatus majandusharude ja –sektorite järgi on toodud tabelis 7.

(2) NL (Holland): 1994.aasta andmed.

(3) UK (Ühendkuningriik): Välja arvatud Põhja-Iirimaa.

(4) E, A & NO (Kreeka, Austria ja Norra): Füüsilisest isikust ettevõtjad on hõlmatud ainult põllumajanduses ja metsanduses - NACE A - (samuti füüsilisest isikust ettevõtjad ja kalandus- NACE B – Hispaanias ja ehituses Norras).

Märkus:

+ = jah, hõlmatakse

- = ei, ei hõlmata

* = osaliselt hõlmatud

Sektorid

Üldiselt hõlmatakse erasektor kogu siseriikliku teatavastegemise süsteemiga. Ometi hõlmatakse mõned olulised sektorid kõigi liikmesriikide poolt. Eriti osa avalikust sektorist (iseäranis avalik haldus), kaevandamine, aga osa transpordi-, laomajandus- ning sideharust ei ole või on vaid osaliselt hõlmatud siseriiklike teatavastegemise süsteemidega. See hõlmab ka haridust, tervishoidu ja sotsiaaltööd, kuna need harud on osaliselt avalikud enamikus riikides. Mõned kõrge riskiastmega rühmad nagu **merel töötavad kaevandustöölised** või politseinikud ja tuletõrjujad ei ole kõigi riikide poolt hõlmatud.

Tabel 7. Siseriiklike teatavastegemise süsteemidega hõlmatud harud

	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL(1)	A	P	FIN	S	UK(2)	NO
Privaatsektor	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Eriti NACE harud A,D,E,F,G,H, I – välja arvatud sektorid J, K ja alljärgnevad sektorid (4)				(3)												
Harud, mis hõlmavad avalikku sektorit (välja arvatud avalik transport)																
Avalik haldus (NACE osa L)	-	+	+	-	*	*	+	+	+	*	+	-	+	+	+	+
millest politseid ja tuletõrjujad (NACE klassid 75.24 ja	-	+	+	-	+	*	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+
Haridus (NACE osa M)	-	+	+	-	*	*	+	+	+	*	+	*	+	+	+	+
Tervishoid ja sotsiaaltöö (NACE OSA N)	+	+	+	*	+	*	+	+	+	*	+	*	+	+	+	+
Transport, laomajandus ja side (NACE osa I)																
Meretransport (NACE rühm 61.1)	+	-	+	-	+	-	+	-	+	+	+	+	+	+	-	-
Õhutransport(5) (NACE division 62)	+	*	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	*	*
Raudteetransport (NACE rühm 60.1)	-	+	+	-	+	*	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
Post ja telekommunikatsioon (NACE division 64)	-	+	+	-	+	*	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Kaevandamine (NACE osa C)																
Merel	+	-	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	-
Muud	+	+	+	+	+	-	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
(1) NL (Holland): 1994. aasta andmed																
(2) UK (Ühendkuningriik): Välja arvatud Põhja-Iirimaa																
(3) EL (Kreeka): elektri- ja gaasivarustus (NACE rühmad 40.1 ja 40.2) ei ole hõlmatud																
(4) 9 NACE haru A,D,E,F,G,H,I,J ja K on hõlmatud kõigi liikmesriikide andmestikuga.																
Sel põhjusel nähakse ESAW'i põhiindikaatorid (esinemissagedus jt) ette selles valdkonnas "9 üldharuna" kohta																
(5) DK, UK & NO (Taani, Ühendkuningriik ja Norra): Hõlmatud ei ole lennukimeeskonnad																
Märkus: +=jah, hõlmatud; -= ei, ei ole hõlmatud; *= osaliselt hõlmatud																

Väljaspool ettevõtte valdusi toimunud õnnetusjuhtumite hõlmatus (sealhulgas liiklusõnnetused)

Iirimaa ja Ühendkuningriik ei ole võimelised andma andmeid töö käigus toimunud liiklus- ja transpordiõnnetuste kohta. Seda tüüpi õnnetusjuhtumite hõlmatus puudumisel on oluline mõju riigi surmajuhtumite arvudele ning Eurostat täpsustab sel põhjusel ametlikku statistikat. Lisaks eksisteerivad mõned siseriiklikud erisused õnnetuste kohta, millel on üksnes meditsiiniline päritolu või õnnetused leidsid aset avalikes kohtades või teise äriettevõtte valdustes (kliendi juures, äriintervjuu, ajutine tööülesande täitmine jmt).

Tabel 8.- Väljaspool ettevõtte valdusi töö käigus toimunud õnnetusjuhtumite hõlmatus

Õnnetusjuhtumid	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	NO
Maanteeliiklus	+	+	+	+	+	+	-(1)	+	+	+	+	+	+	+	-(2)	+
Muud transpordivahendid	+	+	+	+	+	+	-	+	+	-	+	+	+	+	-	+
Muud avalikud kohad	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+	+	+	+	-	+
Teise äriühingu valdused	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	-	+
Üksnes meditsiiniline päritolu	+	-	-	-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

(1) IRL(Iirimaa): süsteemiga hõlmatud, kuid andmed mittekättesaadavad.
(2) UK(Ühendkuningriik): maanteeõnnetused välistatud, välja arvatud veoauto peale- ja mahalaadimistööd.

Märkus:
+ = jah, hõlmatud - = ei, ei ole hõlmatud * = osaliselt hõlmatud

Siseriiklikud teatavastegemise tasemed

Nagu ülal öeldud, on enam kui kolmepäevase puudumisega tööõnnetuste teatavastegemise tase mõnes riigis või sektoris alla 100 %. Alltoodud tabel näitab siseriikliku ESAW'i 1998.a andmestiku teatavastegemise tasemete erinevusi. Nagu eelnevalt selgitatud, Eurostat korrigeerib esitatud andmestikku õnnetusjuhtumite kohta teatavastegemise taseme alusel ning tuletab sellest hinnangulise aset leidnud tööõnnetuste arvu. Peamiselt kindlustusel tuginevate süsteemide teatavastegemise tase arvatakse olevat väga lähedal 100 %le, s.o kõik statistikaga hõlmatud õnnetused inimestega arvatakse olevat teatavaks tehtud.

Teatavastegemise süsteemides, mis peamiselt tuginevad õiguslikul teatamiskohustusel, raporteeritakse vaid osadest õnnetustest. Sel juhul näevad liikmesriigid ette hinnangulise teatavastegemise taseme ja see põhineb kas teatavastegemise protseduuride hindamisel või muudel andmeallikatel, näiteks uurimustel. Alltoodud tabelis antakse iga sellise liikmesriigi kohta, millel pole 100 %-list teatavastegemist, vaid põhisektorite miinimum- ja maksimumväärtused. Liikmesriigid on valmistanud ette detailsema informatsiooni, mida kasutatakse Eurostat'i avaldatud õnnetusjuhtumite üldarvu hinnanguks.

Tabel 9. ESAW'i 1998.aasta andmestik: üle kolmepäevase töölt puudumisega tööõnnetuste siseriiklikud teatavastegemise tasemed

	B	DK	D	EL	E	F	IRL	I	L	NL	A	P	FIN	S	UK	NO
Kõigi sektorite 100%-line raporteerimistase	+	-	+	-	+	+	-	*(1)	+	-(2)	+(3)	+	+	-	-	-(4)
Nende riikide keskmine raporteerimistase, kellel ei ole 100%-list raporteerimist (5):		46		39			38			(2)				52	43	(4)

(1) I (Itaalia): raporteerimistase on alla 100% üksnes käsitöölise osas.
(2) NL(Holland): Andmed õnnetusjuhtumite kohta, mis ei lõppenud surmaga, on kättesaadavad üksnes 1994. võrdlusaasta osas.
(3) A(Austria): välja arvatud põllumajandus, mille raporteerimistase on alla 30%.
(4) NO(Norra): 25% ja 100% vahel.
(5) Iga sektori raporteerimistase antakse Eurostat'ile siseriiklike hinnangute alusel. Käesolevas tabelis esitatud tase on 9 põhisektori keskmine.

Märkus:
+ = jah, hõlmatud - = ei, ei ole hõlmatud * = osaliselt hõlmatud

Võrdlusrühm (tugineb tööjõu ülevaatel)

Võrdlusrühm tehakse ESAW'i andmestikus kindlaks tööõnnetuste esinemissageduse arvutamiseks. Võrdlusrühm tehakse kindlaks Tööjõuuurimuse (*Labour Force Survey, LFS*) järgi ning see vastab igas riigis ESAW'i andmestiku siseriiklikule hõlmatusale. Euroopa tööjõuuurimuse kasutamise eeliseks on selle allika võrreldavus ning võimalus tuvastada detailsem informatsioon riigi tööjõu kohta. Ehkki see allikas ei paku tööaja ekvivalentset infot tööhõive kohta. **See on suure osaaajatöö osakaaluga riikide ning eriti naiste probleem.** Ka hõlmab tööjõuuurimus vaid 15-aastaseid või vanemaid, mis teeb raskeks toimunud õnnetuste esinemissageduse kindlaks tegemise laste ja noorte seas.

Võrdlusaasta

Võrdlusaasta, mida kasutatakse tööjõu-uurimusest võrdlusrühma tuletamiseks, on sama mis ESAW'i andmestiku võrdlusaasta.

Filtrite kehtestamine

Et arvutada vastavad esinemissagedused, peaks tööhõives olevate inimeste võrdlusrühm hõlmama sama ala nagu ESAW'i andmestik õnnetusjuhtumite kohta. Sel põhjusel, hindamisküsimustiku küsimustele andmestiku hõlmatus kohta (töölase seisundi, majandustegevuse, kutsealaste rühmade järgi) antud vastuste alusel, kehtestab *Eurostat* igal aastal filtrid.

Hinnangulised võrdlusrühmad 1998.aastaks

ESAW'i andmestikuga hõlmatud ja tööjõu-uurimuse järgi kindlaks määratud inimrühmaks oli 1998.aastal 136 miljonit tööga hõivatud inimest, kes esindab umbes 90% kogu Euroopa tööjõust.

Sellele vaatamata ei hõlma erinevate liikmesriikide ESAW'i andmestikku lülitatud inimrühm samu majandustegevusi või töötajate rühmi. Kokku 15 liikmesriigist ja Norrast hõlmati ESAW'i 1998.aasta andmestikuga vaid 9 tegevusharu: põllumajandus, jahindus ja metsandus, töötlev tööstus, elektri-, gaasi- ja veevarustus, ehitus, hulgi- ja jaemüük ning remont, hotellid ja restoranid, transport ja side, finantsvahendus, kinnisvara, rentimine ja äritegevus (NACE osad A, D, E, F, G, H, I, J ja K). Kuigi põllumajanduses ja transpordis ei ole hõlmatus veel täielik: mittepalgatootajad (füüsilisest isikust ettevõtjad, peretöötajad jt) põllumajanduses ja raudteel, mere- ja õhustranspordis ei ole kõikjal hõlmatud. ESAW'i esinemissagedused on seepärast vaid arvutatud nende 9 haru põhjal, kus Euroopa sagedust saab arvesse võtta. ESAW'iga 9 "üldtegevusharus" hõlmatud tööhõives olevate inimeste koguarv kõigi liikmesriikide suhtes, võttes arvesse arvutatud esinemissagedusi, oli 1996.aastal 96,5 miljonit, umbes 70% ESAW'i andmestiku koguhõlmatusesest.

Lisa F: Metodoloogia tööteel õnnetuste jaoks

Sissejuhatus

Alaprojekt tööteel õnnetuste kohta (*commuting accidents*) on alates 1996.aastast lülitatud Euroopa tööõnnetusstatistika (ESAW) projekti. Eesmärk on täielikumalt hõlmata tööga seotud õnnetusjuhtumite valdkond ning rahuldada nõudmine harmoneeritud andmestiku järele, mis on väljendatud Euroopa Komisjoni 14. mai 1997.a teatises (*COM(97) 178 final*), samuti täita Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsust vigastuste ärahoidmise programmi kohta.¹

Edendamaks selle alaprojekti arengut ning toomaks esile subjekti ja teatavakstegemise süsteemide sarnasust, kasutatakse tööteel õnnetuste jaoks samalaadset metodoloogiat nagu ESAW-projektis tööõnnetuste jaoks. Samadel põhjustel näevad ESAW'i töörühm ja taustajõud selle alaprojekti osas ette koostööd liikmesriikidega.

Vaid 9 liikmesriiki (Belgia, Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Austria, Soome ja Rootsi), kus selline informatsioon on kättesaadav, on saatnud tööteel õnnetuste kohta ajavahemikus 1996-1998.a. andmeid *Eurosta*'i. Samuti annavad Portugal ja Kreeka andmeid tulevikus.

Sellele vaatamata oodatakse neljalt ülejäänud liikmesriigilt (ja ka Portugalilt ja Kreekalt), et nad osaleksid hindamisküsimustikus, mis võimaldaks *Eurosta*'il teada saada kõigi siseriiklike süsteemide olukorda tööteel õnnetuste osas Euroopas isegi siis, kui mitte mingid andmed ei ole kättesaadavad. Ka loodetakse, et need neli riiki peaksid olema suutelised osalema alaprojekti teises etapis.

Metodoloogia

Määratlused

Termin *tööteel õnnetus* (*commuting accident*) tähendab mis tahes õnnetust, mis leiab aset reeglipärase teekonna ajal kodu, töökoha ja harjumusliku söömiskoha vahel. See teekond võib sisaldada normaalset tegevust teel tööle või töölt nagu näiteks lastele kooli järele sõitmine. Teisest küljest, õnnetust ei loeta tööteel õnnetuseks, kui see leiab aset konkreetsetel põhjustel harjumuslikust erineval teekonnal, mistõttu see loetakse vabal ajal toimunud õnnetuseks (sh transport vabal ajal). Samuti jäetakse välja õnnetusjuhtumid, mis leiavad aset töö käigus isegi siis, kui need toimuvad riigimaanteel või muus avalikus kohas (näiteks jaam).

Tööõnnetuste alaprojekt hõlmab kõik tööteel õnnetused, mis põhjustavad enam kui kolmepäevase töölt puudumise või kannatanu surma.

Muutujad

Arvesse võetavad muutujad on samad, mis tööõnnetuste jaoks ESAW-projektis (I kuni III järk), millised esitati käesolevas trükises eespool.

¹ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu otsus 99/372/EÜ, OJ L46, 20.02.99

Hindamisküsimustik

Tööõnnetusteandmestiku korraliku kasutamise võimaldamiseks *Eurostat*is ja statistika paikapidavuse ning hea kvaliteedi nimel on vajalik mõningane lisainfo. Samuti on *Eurostat*ile tähtis informatsiooni omamine tööteel õnnetuste alase siseriikliku süsteemi kohta isegi siis, kui mingeid ametlikke andmeid ei ole.